

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Paušální daň z příjmů fyzických osob

Flat – rate personal income tax

STUDIJNÍ PROGRAM

Ekonomika a management

VEDOUCÍ PRÁCE

doc. JUDr. Ing. Otakar Schlossberger, Ph.D.

IVETA

JELÍNKOVÁ

2022

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Jelínková** Jméno: **Iveta** Osobní číslo: **490591**
Fakulta/ústav: **Masarykův ústav vyšších studií**
Zadávající katedra/ústav: **Institut ekonomických studií**
Studijní program: **Ekonomika a management**

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:

Paušální daň z příjmu fyzických osob

Název bakalářské práce anglicky:

Flat - Rate Personal Income Tax

Pokyny pro vypracování:

Paušální daň byla zavedena do daňového systému ČR teprve pro zdaňovací období za rok 2021. Práce studenta/ky by měla být zaměřena na vyhotovení studie, která by měla ukázat, zda je tato daň pro FO (rozumějme podnikatele) výhodná či nikoliv ve srovnání se standardní daní z příjmu této FO, v jakých případech či za jakých podmínek apod.

Seznam doporučené literatury:

DUŠEK, Jiří a Jaroslav SEDLÁČEK. Daňová evidence podnikatelů 2021. (1.). Praha: Grada Publishing, 2021, 152 s. ISBN 978-80-271-3106-8.
JANOUSHKOVÁ, Jana. Odložená daň z příjmů: dle českých i mezinárodních účetních standardů [online]. (1.). Praha: Grada Publishing, 2007, 88 s. [cit. 2021-10-11]. Účetnictví a daně. ISBN 978-80-247-1852-1. Dostupné z: <https://www.grada.cz/odlozena-dan-z-prijmu-4378/>
KUBÁTOVÁ, Květa. Daňové teorie a politika. 7., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 272 s. ISBN 978-80-7598-165-3.
LIPOVSKÁ, Hana. Moderní ekonomie: Jednoduše o všem, co byste měli vědět. Praha: Grada, 2017, 256 s. ISBN 978-80-271-0120-7.
MARKOVÁ, Hana. Daňové zákony 2021: Úplná znění platná k 1. 1. 2021. Praha: Grada Publishing, 2021, 296 s. ISBN 978-80-271-3130-3.
VANČUROVÁ, Alena, Lenka LÁCHOVÁ a Hana ZÍDKOVÁ. Daňový systém 2020. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, 408 s. ISBN 978-80-7598-887-4.

Jméno a pracoviště vedoucí(ho) bakalářské práce:

doc. JUDr. Ing. Otakar Schlossberger, Ph.D. Masarykův ústav vyšších studií ČVUT v Praze

Jméno a pracoviště druhé(ho) vedoucí(ho) nebo konzultanta(ky) bakalářské práce:

Datum zadání bakalářské práce: **05.01.2022**

Termín odevzdání bakalářské práce: **28.04.2022**

Platnost zadání bakalářské práce: _____

doc. JUDr. Ing. Otakar Schlossberger, Ph.D.
podpis vedoucí(ho) práce

Mgr. František Hřebík, Ph.D.
podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry

prof. PhDr. Vladimíra Dvořáková, CSc.
podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Studentka bere na vědomí, že je povinna vypracovat bakalářskou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je třeba uvést v bakalářské práci.

Datum převzetí zadání

Podpis studentky

JELÍNKOVÁ, Iveta. *Paušální daň z příjmů fyzických osob*. Praha: ČVUT 2022. Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracovala samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citovala a uvádím je v příloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne: 19. 04. 2022

Podpis:

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu své bakalářské práce, panu doc. JUDr. Ing. Otakaru Schossbergerovi, Ph.D., za ochotu, trpělivost, cenné rady a připomínky při zpracování této práce. Velké poděkování patří mé rodině za podporu po celou dobu studia.

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je přiblížit daňovou teorii a blíže se zaměřit na paušální daň z příjmů fyzických osob, na její srovnání s "klasickou" daní z příjmů fyzických osob. V teoretické části jsou uvedeny základní prvky daňové teorie jako je daň, její charakteristika, konstrukční prvky a její funkce. Dále se věnuje paušální dani z příjmů fyzických osob, podmínkám pro paušální režim, a také paušálním zálohám. Praktická část je zaměřena na praktické příklady podnikatelů, kteří využívají paušální výdaje a následně se srovnávají s paušální daní. Závěr praktické části se věnuje celkovému srovnání těchto příkladů.

Klíčová slova

Daňová teorie, daň, OSVČ, paušální výdaje, paušální daň, sociální pojištění, zdravotní pojištění

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to approach the tax theory and focus on the flat personal income tax, its comparison with the "classic" personal income tax. The theoretical part presents the basic elements of tax theory such as tax, its characteristics, structural elements, and its functions. It also deals with flat-rate personal income tax, conditions for a flat-rate regime, as well as flat-rate advances. The practical part is focused on practical examples of entrepreneurs who use flat-rate expenses and then compare them with flat-rate taxes. The conclusion of the practical part deals with the overall comparison of these examples.

Key words

Tax theory, tax, self-employed, flat - rate expenditure, flat - rate tax, social insurance, health insurance

Obsah

Seznam zkratk	5
Úvod	6
1 Daňová teorie	9
1.1 Daň	9
1.2 Konstrukce daní	10
1.2.1 Daňový subjekt	10
1.2.2 Základ daně a zdaňovací období	11
1.2.3 Předmět daně	12
1.2.4 Sazba daně.....	13
1.3 Funkce daní	14
2 Paušální daň z příjmů fyzických osob	15
2.1 Fyzická osoba – podnikatel (OSVČ)	15
2.2 Paušální výdaje	15
2.3 Obecná ustanovení k paušální dani	16
2.4 Poplatník v paušálním režimu	17
2.5 Oznámení o vstupu do paušálního režimu	17
2.6 Paušální záloha	18
2.7 Paušální daň.....	19
2.7.1 Výše paušální daně.....	20
2.7.2 Porušení podmínek pro paušální režim	22
2.8 Vliv paušální daně na důchod	23
2.9 Výhody a nevýhody.....	23
2.9.1 Výhody.....	23
2.9.2 Nevýhody.....	24
3 Ukázkové příklady	27
3.1 Postup vstupu do paušálního režimu	27
3.1.1 Přejít na paušální daň	27
3.1.2 Zahájení nové činnosti	28
3.1.3 Setrvání v paušálním režimu	28
3.1.4 Daňové bonusy	29

3.1.5	Vedlejší pracovní poměry	29
4	Modelové příklady	30
4.1	Paušální výdaje 80 % vs. paušální daň.....	30
4.1.1	OSVČ – paušální výdaje 80 %	30
4.1.2	OSVČ – paušální daň	33
4.1.3	Srovnání a vyhodnocení	34
4.2	Paušální výdaje 60 % vs. paušální daň, varianta 1	35
4.2.1	OSVČ – paušální výdaje 60 %	35
4.2.2	OSVČ – paušální daň	38
4.2.3	Srovnání a vyhodnocení	39
4.3	Paušální výdaje 60 % vs. paušální daň, varianta 2	40
4.3.1	OSVČ – paušální výdaje 60 %	40
4.3.2	OSVČ – paušální daň	41
4.3.3	Srovnání a vyhodnocení	42
4.3.4	Doplňek k variantě 2	42
4.4	Paušální výdaje 40 % vs. paušální daň.....	43
4.4.1	OSVČ – paušální výdaje 40 %	44
4.4.2	OSVČ – paušální daň	47
4.4.3	Srovnání a vyhodnocení	47
5	Celkové shrnutí.....	49
	Závěr	50
	Seznam pramenů a použité literatury	51
	Seznam obrázků	53
	Seznam grafů.....	54
	Seznam tabulek	55

Seznam zkratek

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

IČO – identifikační číslo osoby

DIČ – daňové identifikační číslo

ZDP – zákon o dani z příjmů

DŘ – daňový řád

OZ – občanský zákoník

OSSZ – Okresní správa sociálního zabezpečení

DP – důchodové pojištění

ZŽ – zákon o živnostenském podnikání

Úvod

Podnikání a daně, tyto dva pojmy jsou mezi generacemi čím dál diskutovanějšími tématy. Zejména mladším ročníkům již většinou nestačí pouhé zaměstnání, a tak vyhledávají jiné příjmy, které by mohly být vyšší a zajistily by jim pohodlnější život. Právě jedna z možností je začít podnikat. Podnikání sebou nese velké břímě a riziko. Pokud podnikatel vede podnikání jako hlavní činnost, je odkázán zcela sám na sebe. Nikde není zaručeno, že se bude podnikateli pouze dařit a bude mít vysoké zisky, vždy je tu riziko, že se veškerá práce může ze dne na den sesypat a může o vše přijít. Nicméně pokud se člověk nebojí a má talent, dá se podnikat v různých zajímavých oblastech, které mohou mít jak obrovský přínos pro samotného podnikatele, tak i pro společnost.

Paušální daň z příjmů fyzických osob je poměrně nové téma a využívá se od roku 2021. Jedná se však o velice zajímavé a v praktickém životě některých menších podnikatelů velmi důležité téma, o které by se měli zajímat. Může jim přinést celou řadu výhod a ušetřených peněz.

Cílem této bakalářské práce je přiblížit daňovou teorii a blíže se zaměřit na paušální daň z příjmů fyzických osob, na její srovnání s "klasickou" daní z příjmů fyzických osob. Podnikatel má v současné době čtyři možnosti pro zjišťování základu daně, v případě této bakalářské práce se budeme zabývat srovnáním paušální daně s paušálními výdaji. Cíl bakalářské práce podpoříme hypotézou stanovenou takto: "Paušální daň se vyplatí podnikatelům, kteří za normálních podmínek uplatňují nižší výdajový paušál".

Práce je rozdělena na dvě hlavní části, teoretickou a praktickou. Teoretická část se dělí na dvě kapitoly. První kapitola se zabývá daňovou teorií. Zaměřuje se na to, co je to daň, jaké jsou její konstrukční prvky. Dále vysvětluje, jaké má daň funkce. Druhá kapitola je již věnována problematice paušální daně. Na úplném začátku vysvětluje, kdo je to fyzická osoba, osoba samostatně výdělečně činná. Vysvětleny jsou zde paušální výdaje. Poté se věnuje paušálnímu režimu, resp. paušální dani. Dílčí podkapitoly se dále z obecného hlediska zabývají tím, kdo může být poplatníkem v paušálním režimu, za jakých podmínek a jak se postupuje při vstupu do paušálního režimu. Věnuje se tomu, co jsou paušální zálohy a kam se platí. Také se zde lehce opírá o vliv paušální daně na důchod. Ke konci kapitoly jsou představeny možné výhody a nevýhody paušální daně. Teoretická část bude vycházet z dostupných jak knižních, tak elektronických zdrojů, které budou autorkou vhodně zpracovány.

Praktická část se pak dělí na tři kapitoly. První kapitola představuje ukázkové příklady vstupu podnikatele do paušálního režimu v případě, že začíná podnikat, již podniká, nebo obnovuje svoji živnost. Druhá kapitola se zabývá srovnáním jednotlivých paušálních výdajů s paušální daní. Tato problematika je vysvětlena na jednotlivých příkladech podnikatelů. Veškerá jména podnikatelů jsou fiktivní, jako i jejich činnosti, ve kterých podnikají. U každého příkladu najdeme tabulku příjmů, výpočet paušálních výdajů, paušální daně a pro

zpeřtření i vyúčtování sociálního a zdravotního pojiřtění pro následující rok. Celý příklad je uzavřen srovnávací tabulkou a vyhodnocením, zda se podnikateli více vyplatí paušální dař či paušální výdaje. Poslední kapitola představuje výsledné shrnutí předešlých příkladů.

Práce bude vycházet ze standardních metod zpracování, kterými jsou deskripce dané problematiky s využitím literární rešerše, dále využije metodu modelování a jednoduché komparativní analýzy.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Daňová teorie

První kapitola vysvětluje důležité pojmy z daňové teorie. Aby daň mohla být vybírána, musí být jednoznačně vysvětlena a stanovena. Z tohoto důvodu je nutné seznámit se s daňovými subjekty, předmětem daně, je důležité stanovit základ daně a určit sazbu daně. Dále je nutné vytyčit si správné zdaňovací období a její splatnost.

Daně jsou mnohokrát diskutovaným tématem nejen v médiích, ale také mezi lidmi. Často slýcháme, že jsou daně zbytečně vysoké a lidé si kladou otázky, zda je nutné je odvádět. K čemu slouží a co se z nich dále platí, není mnohdy správně vysvětleno a může docházet k nedorozumění (Kubátová 2009, s. 9).

1.1 Daň

Daně reprezentují jeden druh příjmů do veřejných rozpočtů - (státních, municipálních nebo v některých zemích rozpočtů různých stupňů územní samosprávy a dále veřejných fondů.) Příjmy veřejného rozpočtu rozdělujeme například na (Kubátová, 2018, s. 15):

- daně,
- soudní poplatky,
- správní poplatky,
- pokuty,
- půjčky,
- dary,
- cla atd.

Z právního hlediska je její platba omezujícím aspektem pro svobodu jedince, který je jí zatížen. V právním státě je její vybírání a placení uloženo všeobecně závaznou právní normou, v případě daní zákonem. Liší se například od příspěvku, který je oproti daním dobrovolnou platbou. Příspěvkem dáváme najevo náš zájem o danou problematiku (Vančurová et al., 2020, s. 10).

Z ekonomického hlediska není důležité, zda tato povinná platba má v názvu slovo „daň“. Podle Vančurové (et al., 2020, s. 11) se může jmenovat různě, ale je charakterizována svými vlastnostmi. Ovšem ne všichni autoři s jejím názorem souhlasí.

V obecném slova smyslu lze daň charakterizovat jako:

- povinnou platbu,
- zákonem uloženou platbu,
- plynoucí do veřejného rozpočtu,
- je nenávratná,
- neekvivalentní a
- zpravidla neúčelová.

Tím, že je daň **neúčelová** se rozumí skutečnost, že není předem jasné, v jaké výši a jaký konkrétní vládní projekt bude financovat. Jediné, co značí, že bude odvedena jako součást celkových příjmů veřejného rozpočtu, z kterého se budou financovat různé veřejné potřeby.

Neekvivalentnost znamená, že neexistuje nárok na adekvátní protihodnotu za zaplacenou daň. Jinými slovy to znamená, že to, jak se podílíme na příjmech do státního rozpočtu, nemá vliv na to, jaké statky budeme užívat. Tato platba se pravidelně opakuje buď v časových intervalech, nebo placena za určitých okolností. Daň se platí v peněžních jednotkách (v historii tomu tak nebylo, daň byla placena buď v naturáliích, prací nebo vojenskými službami) (Kubátová, 2018, s. 16).

1.2 Konstrukce daní

Za základní konstrukční prvky daní považujeme ty, které nám říkají, v jakém rozsahu budou daně na jednotlivé subjekty dopadat. Jedná se o (Vančurová et al., 2020, s. 13):

- **daňový subjekt,**
- **předmět daně,**
- osvobození od daně,
- **základ daně a zdaňovací období,**
- odpočty od základu daně,
- **sazba daně,**
- slevy na dani.

Konstrukčních prvků je podstatně více než jen ty výše zmíněné. Toto jsou ty nejpoužívanější. Každopádně daň je bezprostředně spojena se čtyřmi, bez nichž se neobejde. Zde se jedná o tučně zobrazené prvky (Vančurová et al., 2020, s. 13-14).

1.2.1 Daňový subjekt

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, (dále "DŘ"), v § 20 definuje daňový subjekt následovně: „*Daňovým subjektem je osoba, kterou za daňový subjekt označuje zákon, jakož i osoba, kterou zákon označuje jako poplatníka nebo jako plátce daně.*”

Daňový subjekt je tedy osoba, která je podle zákona povinná strpět, odvádět nebo platit daň. Daňové subjekty rozdělujeme z hlediska konstrukce a pravidel placení daně na dva základní subjekty. Osoba, jejichž předmět daně je podroben dani a dále osoba, která je povinna daň odvádět neboli zaplatit jsou:

- **Poplatník** je daňový subjekt, jehož předmět (zejména příjem nebo majetek) je daní zatížen. Mnohokrát je také povinen daň sám odvést. Právě poplatník je zamýšleným nositelem daňového břemena, a tím pádem by se měly jeho disponibilní zdroje s výběrem daní snížit. Z důvodu, že by bylo zbytečně namáhavé u některých daní určit

poplatníka, setkáváme se právě zde s druhým typem daňového subjektu a tím je plátce daně (Vančurová et al., 2020, s. 14).

- **Plátce** daně je daňový subjekt, který je ze zákona povinen odvést do veřejného rozpočtu daň vybranou od jiných subjektů nebo sraženou jiným poplatníkem pod svou majetkovou odpovědnost. I když stát počítá s tím, že plátce daň odvádí, má však reálnou možnost ji přenést na jiný subjekt, tzn. že nesnižuje své disponibilní zdroje. Plátce je v podstatě jediným daňovým subjektem, který se účastní výběru daní ze spotřeby (ale neplatí to vždy, např. u silniční daně). Odvádí takto vybranou daň od jiných prostřednictvím ceny své produkce (Vančurová et al., 2020, s. 15).

Může také nastat tzv. srážka daně u zdroje – zde je daň z technických a praktických důvodů vybírána prostřednictvím plátce, i když byla vymezena u poplatníka. Tento způsob vybírání daně snižuje možnost daňových úniků. Např. daň z příjmu – plátce pouze odvádí daň jiných poplatníků (např. zaměstnanců). Výhodou je rychlý odvod po vzniku příjmu, snížení administrativních nákladů, neboť plátcí plynou úspory z rozsahu (Vančurová et al., 2020, s. 15).

Pro doplnění je dobré si objasnit pojmy společné zdanění a konsolidované zdanění PO.

- **Společné zdanění** znamená, že zdanitelnou jednotkou může být i více osob najednou. V České republice se se společným zdaněním setkáme pouze u daně z přidané hodnoty.
- **Společné zdanění manželů** je poskytnuto manželům, kteří ve společné domácnosti vyživují nejméně jedno dítě. Výpočet daně se provádí na základě společného základu daně neboli tzv. společné zdanění manželů. Manželé mají možnost si mezi sebe na půl rozdělit společný základ daně, což ve výsledku povede k nižší daňové povinnosti (Ministerstvo financí ČR, 2006).
- **Konsolidované zdanění PO** se do velké míry také zavedlo, aby se předešlo daňovým únikům. Bylo by zde, ale také zbytečné samostatně zdaňovat např. mateřské korporace a jí ovládané dceřiné společnosti (Vančurová et al., 2020, s. 16).

1.2.2 Základ daně a zdaňovací období

Základ daně je úzce spojen s předmětem daně. Jedná se totiž z pravidla o předmět daně vyjádřený v měrných jednotkách a upravený podle zákonných pravidel. Měrné jednotky mohou být ve fyzikální podobě jako např. litr, kus, tunu, m², nebo také peněžní podobně (Kč). Od základu daně je následně odvozena i použitá sazba daně. S vymezením měrné jednotky souvisí i členění daní (Vančurová a Láchová, 2014, s. 20):

- **daň bez vztahu k velikosti základu daně** (jedná se o daň z hlavy),
- **daně specifické** – vyjádřeno v jednotkách objemu či měrných jednotkách,
- **daně hodnotové** – vyjádření v peněžních jednotkách (obvykle nutné ocenění).

Pokud budeme sledovat daně z různých druhů pohledu, budeme je dále dělit podle toho, zda je základem daně toková či stavová veličina (Vančurová a Láchová, 2014, s. 21).

- **Toková veličina** – jedná-li se o tokovou veličinu, máme na mysli tzv. zdaňovací období. Praktickým příkladem je daň z příjmů, zde se může jednat např. o měsíc či čtvrtletí.
- **Stavová veličina** – základ daně se stanovuje k určitému okamžiku, např. prvnímu období jejího výběru (Vančurová a Láchová, 2014, s. 21).

Zdaňovací období, tj. období (pravidelný časový úsek), za který nebo na který se základ daně vytyčí a daň vybírá. Primárním zdaňovacím obdobím je 12 měsíců, tzn. nejčastěji kalendářní rok. Avšak také se může jednat o hospodářský rok, který začne např. v květnu (Vančurová a Láchová, 2014, s. 21).

Používá se u všech přímých daní, u daní ze spotřeby by se jednalo v případě kalendářního roku o velice dlouhý časový úsek, proto se zde používá zdaňovací období v podobě kalendářního měsíce, v krajních případech je pak možno použít i kalendářní čtvrtletí (Vančurová a Láchová, 2014, s. 21).

1.2.3 Předmět daně

Obecný význam předmětu daně najdeme například v knize od Aleny Vančurové a ostatních autorů vysvětlený jako veličinu, ze které se daň vybírá. Jeho následné vymezení najdeme v zákoně u jednotlivých daní. Jedná se tedy o specifický konstrukční prvek. Každá daň má svůj předmět daně.

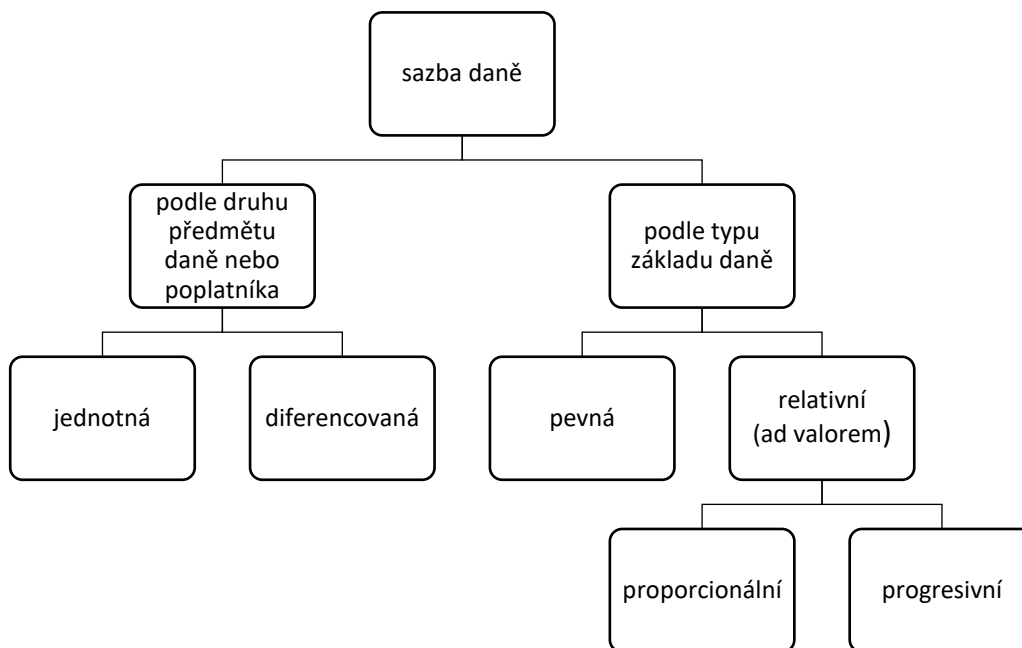
Předmět daně zpravidla rozdělujeme do čtyř základních velkých skupin:

- **hlava** – jedná se historicky nejstarší daně. Předmětem je osoba (hlava), neboli sám daňový subjekt. Někdy označována jako paušální daň. Příkladem může být poplatek za psa, či svoz odpadu.
- **majetek** – majetkové daně. Dnes používané jako doplňkové.
- **důchod** – jinak také příjem. Je velice důležité příjem vymezit a případně vymezit i takové příjmy, které nejsou součástí předmětu daně (např. zápůjčky).
- **spotřeba** – jde o nepřímou daň. Tato daň je zaváděna státem, kvůli tzv. regulaci cen na trhu komodit. Trendem posledních let je snaha o zvyšování spotřebních daní. Vybírá se prostřednictvím plátce daně. Poplatníky jsou spotřebitelé. Můžeme je rozdělit na všeobecné (DPH) nebo selektivní (např. daň z lihu). Největší podíl spotřebních daní tvoří daň z minerálních olejů (Vančurová et al., 2020, s. 17-18).

1.2.4 Sazba daně

Sazbou daně rozumíme algoritmus na základě, kterého se pomocí základu daně (sníženého o odpočty) stanoví základní částka daně. I když víme, že sazba daně může představovat jakýkoliv výpočtový algoritmus, v praxi se používá více typů sazeb (Vančurová et al., 2020, s. 24).

Obrázek 1 Druhy sazby daní

Zdroj: Podle Vančurová et al. 2020, s. 25, vlastní zpracování

- **Jednotná sazba**, jak už z názvu vyplývá, bude pro všechny druhy předmětu daně a daňové subjekty stejná. Tuto sazbu jsme mohli najít např. u daně z nabytí nemovitých věcí, která ale byla v roce 2020 zrušena. Dále si ji můžeme představit u daně z příjmů FO.
- **Diferencovaná sazba** neboli rozdílná se podle daného typu předmětu liší. V České republice používáme tři typy sazeb u daně z přidané hodnoty (DPH). Sazba 21 % je používána u velkého množství zboží a služeb, 15 % u potravin a 10 % u vybraných komodit jako knihy, léky či výrobky pro péči dětí. Úplný seznam položek najdeme v příloze 3a a 2a zákona o DPH (Vančurová et al., 2020, s. 25).
- Pokud hovoříme o **pevné sazbě**, rozumí se tím sazba vztažena k objemové (fyzikální) jednotce základu daně. Ačkoliv musíme přepokládat, že se jedná o specifický základ daně (Vančurová et al., 2020, s. 25).

- **Relativní sazbu** daně používáme u hodnotového základu daně, nejčastěji se určuje pomocí procenta vyjádřeného ze základu daně. Rozdělujeme ji na progresivní a proporcionalní (lineární) sazbu daně. Sekáváme se s ní u nám běžně známých daní. Důležité je, že dané procento zůstává stejné pro jakoukoliv velikost základu daně (Vančurová et al., 2020, s. 26).
- **Progresivní sazba**, jedná se o výpočtový algoritmus nebo jeho podobu, prostřednictvím kterého zajišťujeme plynulé zvyšování míry zdanění pro každý přírůstek základu daně. V praxi se obvykle užívají tzv. pásmové sazby, ty jsou pro poplatníka z praktického hlediska jednodušší a srozumitelnější (Vančurová et al., 2020, s. 26).
- **Proporcionalní sazba** zde daň roste s růstem základu ve stejném poměru. Nejčastěji stanovena jako určené procento ze základu daně a výhodnou je její jednoduchý výpočet (Vančurová et al., 2020, s. 26).

1.3 Funkce daní

Funkce daní rozdělujeme na pět základních typů a to: fiskální, alokační, stabilizační, redistribuční, stimulační.

- **Fiskální funkce** vyjadřuje schopnost naplnění veřejného rozpočtu. Jen zřídka kdy narazíme na daně, které nesplňují svoji primární funkci, např. daň ekologická (Vančurová et al., 2020, s. 11).
- **Alokační funkce**, zde se jedná o umístování finančních prostředků podle zájmu státu. Jinými slovy jde o činnosti, kdy stát vybírá peníze tam, kde podle něj nejsou tolik potřeba a dává je tam, kde chybí (Lipovská, 2017, s. 143).
- **Stabilizační funkce** je kvalifikována jako nejmladší funkce daní, začala se používat až během Velké hospodářské krize, kdy se vlády rozhodly podporovat ekonomiku pomocí vládních výdajů. Tato funkce zmírňuje výkyvy ekonomického cyklu. Během růstu důchodů a spotřeby je do veřejného rozpočtu odčerpán vyšší díl daní, což pomáhá vytvářet rezervu na horší časy (Lipovská, 2017, s. 143).
- **Redistribuční funkce** se také nazývá funkcí přerozdělovací. Stát se snaží vyrovnat rozdíly v důchodu mezi svými občany, tzn. přerozděluje důchody od bohatších k chudším. Tím pádem se snaží předcházet tomu, aby v zemi nebyli lidé extrémně bohatí nebo naopak extrémně chudí (Lipovská, 2017, s. 143).
- **Stimulační funkce** daně z pohledu daňových poplatníků vnímány většinou jako újma. Z toho důvodu jsou ochotny udělat maximum pro to, aby své daňové zatížení omezily. Proto stát poskytuje různé formy daňových úspor anebo je naopak vystavuje vyššímu zdanění, jestliže se subjekty chovají nezodpovědně (Vančurová et al., 2020, s. 12).

2 Paušální daň z příjmů fyzických osob

2.1 Fyzická osoba – podnikatel (OSVČ)

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, (dále "OZ"), v § 420 definuje podnikatele následovně: „*Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.*”

Za fyzickou osobu v oblasti podnikání považujeme jednotlivé podnikající občany. Podnikatelé (FO) jsou evidovány v živnostenském rejstříku. Živnostenský úřad přidělí podnikateli IČO (jedná se o osmimístné číslo). Finanční úřad přidělí OSVČ (osobě samostatně výdělečné činné) DIČ, jedná se o CZ + rodné číslo. Firmou fyzické osoby musí být vždy její jméno a příjmení. Poté může obsahovat dodatek odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání.

Podnikatel, ať už se jedná o fyzickou nebo právnickou osobu, musí své hospodaření evidovat. To nejen pro účely výpočtu daní, ale i pro další rozhodování a řízení podnikání. Fyzická osoba měla doposud tři možnosti pro zjišťování základu daně z příjmů (Bartůšková, 2020):

- **podvojně účetnictví** – zachycují se náklady a výnosy,
- **využívat paušální výdaje** – jedná se o výdaje určených procentem z příjmů podle zákona o daních z příjmů,
- **uplatňovat skutečné výdaje a vést daňovou evidenci** – zde se evidují příjmy a výdaje.

2.2 Paušální výdaje

Pokud se podnikatel rozhodne využívat paušální výdaje, je velice důležité si je neplést s paušální daní. Právě název paušální může být lehce zavádějící a matoucí. Je proto nutné si tyto pojmy vysvětlit. Paušální daň vysvětlují následující kapitoly, proto se v této budeme věnovat pouze obecnému vymezení paušálních výdajů.

Paušální výdaje se určují procentem z příjmů. Podnikatel na jejich základě nevede daňovou evidenci, ale pouze eviduje příjmy a pohledávky. Není povinen dokládat výdaje na základě dokladů (Konečná, [cca 2021]).

Podnikatel nesmí přesáhnout tzv. strop paušálních výdajů. Tento strop je tvořen na základě procentuálních sazeb u jednotlivých druhů činností. Maximální peněžní částka pro uplatnění výdajů je určena na základě mezní hranice příjmů do výše 2 milionů korun (Konečná, [cca 2021]).

Druhy paušálních výdajů podle §7 odst. 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, (dále "ZDP") dělíme na:

- 80 % paušál – řemeslné živnosti a podnikatelé v zemědělství, lesnictví či vodního hospodářství, možnost uplatnění výdajů až do částky 1,6 milionů Kč za rok,
- 60 % paušál – volné, vázané a koncesované živnosti, možnost uplatnění výdajů až do částky 1,2 milionů Kč za rok,
- 40 % paušál – příjmy ze samostatné výdělečné činnosti bez živnosti, podle zvláštních předpisů, možnost uplatnění výdajů až do částky 800 tisíc Kč za rok,
- 30 % paušál – příjmy z pronájmu, možnost uplatnění výdajů až do částky 600 tisíc Kč za rok.

Paušální výdaje zahrnují veškeré výdaje, tzn. mzdy a odpisy majetku. Na základě paušálních výdajů již nemáme možnost uplatnit nic víc, např. paušál na auto (Konečná, [cca 2021]).

2.3 Obecná ustanovení k paušální dani

Od roku 2021 k třem výše zmíněným možnostem zjišťování základu daně z příjmů přibyla čtvrtá, a to právě využití paušální daně. Tato možnost není náhradou za žádnou z výše zmíněných možností. Jedná se o další možnou variantu, kterou může ve stanovených případech podnikatel využít (Bartůšková, 2020).

Zavedení paušální daně má za cíl zjednodušit administrativní zátěž a celkovou úsporu za výdaje na daň, sociální a zdravotní pojištění. Podmínky této daně upravuje zákon o daních z příjmů č. 586/1992 Sb., v platném znění. Vstup do paušálního režimu je pro podnikatele možný od začátku daňového období 2021. Podnikatel (OSVČ), který zahájil svou činnost ještě před tímto datem, se mohl do paušálního režimu přihlásit k datu 10. 01. 2021. Během roku 2021 mají možnost vstupu do tohoto režimu ti, již svou činnost teprve zahájí, nebo znovuobnoví (Vosičková, 2021).

2.4 Poplatník v paušálním režimu

Poplatníka v paušálním režimu upravuje § 2a ZDP, ve znění pozdějších předpisů. Pokud nejsou splněny podmínky požadované po poplatníkovi v paušálním režimu, není dovoleno do tohoto režimu vstoupit.

Podle § 2a ZDP se za poplatníka v paušálním režimu považuje osoba samostatně výdělečně činná, upravena podle § 9 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a § 5 zákona č. 592/1992 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, na kterou se vztahují právní předpisy upravující tyto pojištění. Poplatník v paušálním režimu nesmí spadat pod plátce daně z přidané hodnoty ani nesmí mít registrační povinnost k této dani, s výjimkou identifikované osoby. Nesmí být společníkem veřejné obchodní společnosti ani komplementářem komanditní společnosti. Nesmí se jednat o osobu samostatně výdělečnou činnou, která by byla dlužníkem, vůči kterému by bylo zahájeno insolvenční řízení (Zákon č. 586/1992 Sb., § 2a).

Příjmy poplatníka daně z příjmů fyzických osob z předcházejícího zdaňovacího období nesmí přesáhnout 1 000 000 Kč, pokud se nejedná o příjmy od daně osvobozené, příjmy, jež nejsou předmětem daně, nebo ze kterých je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby. Dále poplatníkovi zákon zakazuje k prvnímu dni rozhodného zdaňovacího období příjmy, které vznikly ze závislé činnosti (zaměstnání), s výjimkou příjmů, ze kterých je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby, tedy srážkovou daní. Pokud se poplatník daně z příjmů fyzických osob splňující veškeré podmínky chce stát poplatníkem v paušálním režimu, musí správci daně podat oznámení o vstupu do paušálního režimu do 10. dne rozhodného zdaňovacího období. Vstup do režimu lze oznámit během lhůty o oznámení zahájení samostatné výdělečné činnosti podle zákona o sociálním, resp. zdravotním pojištění (Zákon č. 586/1992 Sb., § 2a).

2.5 Oznámení o vstupu do paušálního režimu

Poplatník daně z příjmů fyzických osob má možnost podat oznámení o vstupu do paušálního režimu správci daně do desátého dne rozhodného zdaňovacího období. Pokud poplatník zahajuje činnost, ze které plynou příjmy ze samostatné činnosti po desátém dni rozhodného zdaňovacího období, lze správci daně podat oznámení o vstupu do paušálního režimu do dne zahájení samostatné činnosti (Zákon č. 586/1992 Sb., § 38lc).

Poplatník má možnost podat oznámení pouze na tiskopisu vydaném Ministerstvem financí, na tiskopise z tiskárny, který obsahuje údaje, obsah a uspořádání údajů podle tiskopisu, vydaném Ministerstvem financí. Nebo má možnost podat oznámení datovou zprávou elektronicky (Zákon č. 586/1992 Sb., § 38lc).

Poplatník má povinnost do oznámení kromě obecných náležitostí také uvést své identifikační a kontaktní údaje, údaje o vstupu do paušálního režimu, údaje o důchodovém pojištění poplatníka a údaje o veřejném zdravotním pojištění poplatníka (Zákon č. 586/1992., § 38lc).

2.6 Paušální záloha

Paušální zálohu podnikatel platí správci daně jednou měsíčně. Není povinen podrobněji specifikovat, na které plnění částku posílá (zda se jedná o daň z příjmů, důchodové pojištění či veřejné zdravotní pojištění). Podnikatel je povinen splatit zálohu do 20. dne kalendářního měsíce zálohového období, na které se záloha platí. Je zaslána na bankovní účet místně příslušného správce daně, tedy finančního úřadu s daným předčíslem 2866 (Finanční správa, 2021).

Podnikatelé, kteří se přihlásili k paušální dani v roce 2021 a to přesněji do 10. ledna 2021 mohli lednovou zálohu zaplatit do 20. února 2021, ovšem tato úleva platila pouze pro rok 2021. Podnikatelé, kteří se přihlásili nově k paušální dani v roce 2022 (do 10. ledna 2022) musí lednovou zálohu splatit již do 20. ledna 2022, nikoliv až v únoru (Bartůšková, 2021). Bankovní účty pro tento účel byly otevřeny v České národní bance od 1. ledna 2021. Podnikatel platí paušální zálohy po celou dobu jeho působení v paušálním režimu. Pokud splní veškeré podmínky, není zapotřebí po skončení zdaňovacího období doplácet žádné platby ani nevznikají přeplatky (Finanční správa, 2021).

Tabulka 1 Finanční úřady krajů České republiky a jejich bankovní účty pro zaslání paušálních záloh

Název finančního úřadu	Bankovní účet pro zaslání paušálních záloh
Finanční úřad pro hlavní město Prahu	2866-77628031/0710
Finanční úřad pro Středočeský kraj	2866-77628111/0710
Finanční úřad pro Jihočeský kraj	2866-77627231/0710
Finanční úřad pro Plzeňský kraj	2866-77627311/0710
Finanční úřad pro Karlovarský kraj	2866-77629341/0710
Finanční úřad pro Ústecký kraj	2866-77621411/0710
Finanční úřad pro Liberecký kraj	2866-77628461/0710
Finanční úřad pro Královéhradecký kraj	2866-77626511/0710
Finanční úřad pro Pardubický kraj	2866-77622561/0710
Finanční úřad pro Kraj Vysočina	2866-67626681/0710
Finanční úřad pro Jihomoravský kraj	2866-77628621/0710
Finanční úřad pro Olomoucký kraj	2866-47623811/0710
Finanční úřad pro Moravskoslezský kraj	2866-77621761/0710
Finanční úřad pro Zlínský kraj	2866-47620661/0710

Zdroj: Finanční správa 2021, vlastní zpracování

Paušální zálohu (daň) lze uhradit jednorázovou platbou za celý rok dopředu, pro rok 2021 by to tedy znamenalo 65 628 Kč.

2.7 Paušální daň

Paušální daň je upravena § 7a ZDP. Jedná se o dobrovolně volitelnou možnost. Z definice paušální daně vyplývá, že se jedná o samostatnou daň, která se paušální daní stává až na konci zdaňovacího období. Protože v průběhu zdaňovacího období nejsme schopni předurčit vývoj podnikatelské činnosti, a to, zda nedošlo ke změnám příjmů či zda neporušil podmínku pro paušální režim, musíme znovu na konci zdaňovacího období vyhodnotit, zda se daň poplatníka skutečně vztahuje k paušální dani (Vosičková, 2021).

Daň poplatníka je rovna paušální dani, pokud jeho příjmy ze samostatné činnosti během zdaňovacího období nejsou vyšší jak 1 000 000 Kč, v případě že se nejedná o příjmy od daně osvobozené či příjmy, ze kterých je daň vybírána srážkou podle zvláštní sazby. V případě, že se nestane plátcem DPH a nemá tak registrační povinnost k DPH. Má pouze příjmy, které nejsou předmětem daně. Důležitou výjimku tvoří příjmy z kapitálového majetku, nájmu a ostatní příjmy, které může mít v případě, že jejich celková výše nepřesahuje 15 000 Kč za zdaňovací období (Vosičková, 2021).

Paušální daň se skládá ze součtu záloh na daň, které byl poplatník povinen zaplatit za dané zdaňovací období (Zákon č. 586/1992 Sb., § 7a).

Tabulka 2 Analýza oznámení o vstupu do paušálního režimu

Oznámení o vstupu do paušálního režimu k 18.01.2021	
Finanční úřad	Počet oznámení o vstupu do paušálního režimu
pro hl. m Prahu	15 243
pro Středočeský kraj	10 332
pro Jihomoravský kraj	7 469
pro Moravskoslezský kraj	6 471
pro Ústecký kraj	4 313
pro Jihočeský kraj	3 984
pro Zlínský kraj	3 251
pro Královehradecký kraj	3 236
pro Olomoucký kraj	3 194
pro Plzeňský kraj	3 035
pro Pardubický kraj	2 941
pro Liberecký kraj	2 743
pro Kraj Vysočina	2 632
pro Karlovarský kraj	1 515
Celkem za ČR	70359

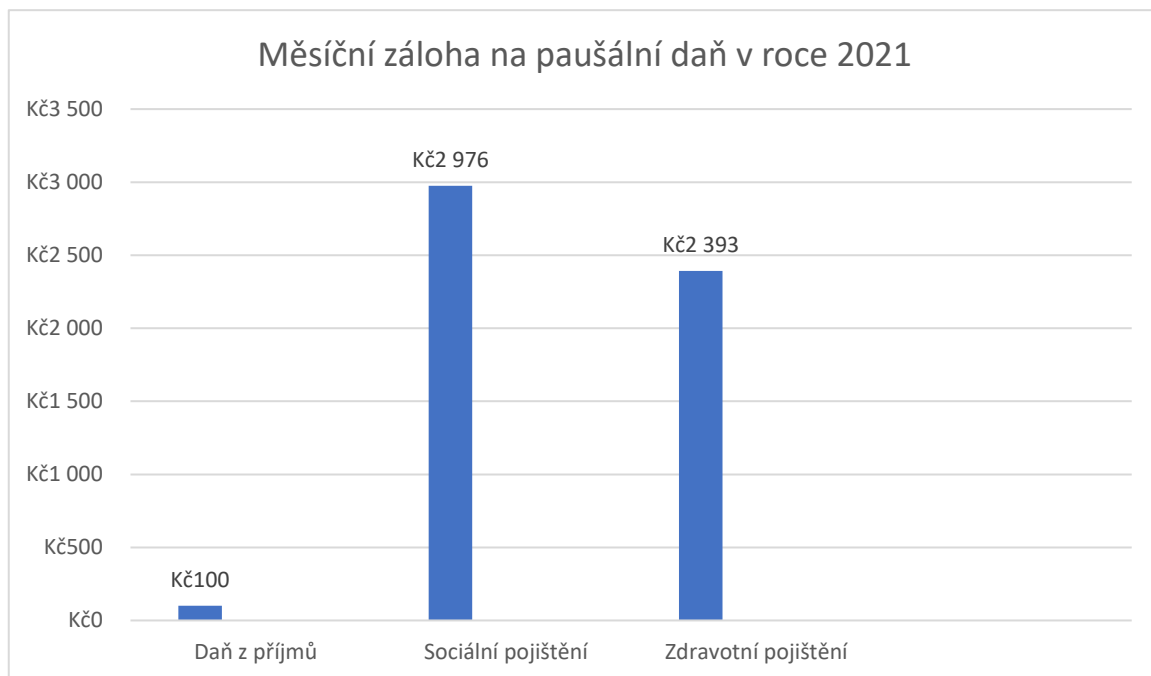
Zdroj: Žurovec 2021, vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka vykazuje údaje o počtu oznámení o vstupu do paušálního režimu v jednotlivých krajích k 18. 01. 2021. Údaje byly zjištěny z písemností jednotlivých finančních úřadů.

2.7.1 Výše paušální daně

Paušální daň pro rok 2021 se platí ve výši 5 469 Kč. Pro následující roky se bude zvyšovat s ohledem na inflaci nebo záměr Ministerstva financí ČR.

Graf 1 Položky paušální daně v roce 2021

Zdroj: Vlastní zpracování

Částku paušální daně pro rok 2021 tvořila:

- daň z příjmů ve výši 100 Kč,
- sociální pojištění ve výši 2 976 Kč,
- zdravotní pojištění ve výši 2 393 Kč.

Pokud chtěl podnikatel v roce 2021 vstoupit do paušálního režimu, musel nejpozději do 11. ledna 2021 podat oznámení finančnímu úřadu. Novela zákona o daních z příjmů byla přijata v prosinci 2020 a byla zveřejněna v zákoně č. 540/2020 Sb., kterým se změnil ZDP (jedna z dílčích novel ZDP).

Pokud se jedná o OSVČ, která zahájila činnost v průběhu roku 2021, platí první zálohu na paušální daň do 20. dne následujícího měsíce společně se zálohou na 2. měsíc, například při registraci v dubnu by se do 20. května měla zaplatit dubnová a květnová záloha na paušální daň v celkové výši 10 938 Kč. V dalších měsících se do 20. dne v měsíci platí 5 469 Kč (Bartůšková, 2021).

Paušální daň pro rok 2022 bude oproti roku 2021 vyšší. Vzroste o 525 Kč, to znamená na částku 5 994 Kč. Ročně tedy zaplatí podnikatel na paušální dani 71 928 Kč (Bartůšková, 2021).

Graf 2 Položky paušální daně v roce 2022

Zdroj: Vlastní zpracování

Částka paušální daně pro rok 2022 je tvořena:

- daní z příjmů ve výši 100 Kč,
- sociálním pojištěním ve výši 3 267 Kč,
- zdravotním pojištěním ve výši 2 627 Kč.

Změna nastala ve zvýšení sociálního pojištění o 291 Kč a zdravotního pojištění o 234 Kč oproti předešlému roku 2021.

Noví zájemci se mohli hlásit do 10. ledna 2022. Přihlásit se podnikatelé mohli ve stejném režimu jako v roce 2021, a to buď elektronicky přes datovou schránku, nebo v klasické podobě na papíře odeslaném doporučeně na finanční úřad příslušného kraje nebo na podatelnu. Pokud bude podnikatel zahajovat svoji činnost nebo ji obnovovat po 10. lednu 2022, může se také k paušální dani přihlásit i po tomto datu (Hovorka, 2021).

Současní poplatníci, kteří vstoupili do paušálního režimu v roce 2021 a splňují podmínky pro rok 2022, pouze změní výši placených záloh na 5 994 Kč (Baráková, 2021).

2.7.2 Porušení podmínek pro paušální režim

Podle § 2a ZDP poplatník přestává být poplatníkem v paušálním režimu, jestliže uplynul/o:

a) zdaňovací období, ve kterém:

- příjmy ze samostatné činnosti převyšují 1 000 000 Kč, v případě že se nejedná o příjmy od daně osvobozené, příjmy, které nespadají pod předmět daně, či příjmy, ze kterých se daň vybírá na základě zvláštní sazby daně,
- mu vzniká registrační povinnost k dani z přidané hodnoty či se stane jejím plátcem, s výjimkou registrační povinnosti identifikované osoby,
- se stává společníkem veřejné obchodní společnosti či komplementářem komanditní společnosti, nebo
- se stalo účinném rozhodnutí o úplatku poplatníka a insolvenční řízení nebylo skončeno,

b) zdaňovací období, během kterého poplatník uvedl oznámení o dobrovolném vystoupení z paušálního režimu,

c) kalendářní měsíc, během kterého přestal být:

- OSVČ podle zákona upravujícího důchodové pojištění, na kterou se právě vztahují právní předpisy důchodového pojištění, nebo
- OSVČ podle zákona upravující veřejné zdravotní pojištění, na kterou se právě vztahují právní předpisy upravující veřejné zdravotní pojištění,

d) příslušný měsíc, který navazuje na předchozí měsíc, od kterého není poplatník povinný platit pojistné na veřejné zdravotní pojištění na základě dlouhodobého pobytu v cizině nebo měsíce, během kterého se poplatník stane daňovým nerezidentem a nemá na území České republiky příjmy, které by plynuly ze samostatné činnosti (Zákon č. 586/1992 Sb., § 2a).

V případě, pokud poplatník v posledním kalendářním měsíci zdaňovacího období zemřel nebo ukončil činnost, ze které plynou příjmy ze samostatné činnosti, je považován za poplatníka, který porušil podmínky pro poplatníka v paušálním režimu před koncem zdaňovacího období a přestává jim tedy být (Zákon č. 586/1992 Sb., § 2a, § 7a).

V případě, že poplatník během zdaňovacího období porušil některou z výše uvedených podmínek pro paušální režim je jeho povinností nahlásit tuto skutečnost správci daně a řádně podat daňové přiznání a všechny potřebné přehledy o sociálním a zdravotním pojištění. V tomto případě se ztrácí výhoda se snížením administrativní zátěže (Vosičková, 2021).

2.8 Vliv paušální daně na důchod

Teoreticky by se dalo říct, že poplatník v paušálním režimu má oproti podnikateli, který platí měsíční minimální zálohy na sociálním pojištění značnou výhodu. Důvodem je, že paušální daň výši důchodu ve většině případů zvyšuje, a to na základě vyšším odvodu na důchodové pojištění. Oproti minimálnímu odvodu je tato platba zvýšena o 15 %. Podnikatel v paušálním režimu bude v roce 2021 měsíčně platit 2 976 Kč. Z praktického hlediska je toto zvýšení zanedbatelné, protože částka necelých 3 000 Kč je opravdu malá, následný důchod by byl na hranici minima. Proto je třeba, aby si podnikatel, jakýkoliv, platil vyšší částku než, jaká jim vyjde po přiznání k dani z příjmů. Nebo je samozřejmě možné využít soukromé pojištění a odkládat si peníze sám bokem (Bureš, 2021).

2.9 Výhody a nevýhody

2.9.1 Výhody

Výhodou paušální daně je, že podnikatel není povinen vést daňovou evidenci. Na základě podmínek při využívání paušálního režimu nemusí podávat daňové přiznání. Podnikatel není povinen podávat hlášení na sociální správu a také tam nic neplatí. Nepodává hlášení na zdravotní pojišťovnu a ani tam nic neplatí. Díky paušální dani se platí vše jednou částkou měsíčně na finanční úřad. Další výhoda tedy spočívá ve snížení rizika možných kontrol ze strany finančních úřadů, ale neměl by to být hlavní důvod pro vstup do paušálního režimu, a to z důvodu, že v žádném obecně platném právním předpise není uvedeno, že v případě vstupu podnikatele do paušálního režimu nebude povinen prokazovat své příjmy (Dušek a Sedláček, 2021, s. 15).

Tabulka 3 Obecný příklad OSVČ pro rok 2021

	Paušální daň	Paušální vý- daje 40 %	Paušální vý- daje 60 %	Paušální vý- daje 80 %
Příjmy	max. 1 mil. Kč	400 000 Kč	600 000 Kč	1 000 000 Kč
Výdaje	0 Kč	160 000 Kč	360 000 Kč	800 000 Kč
Základ daně	0 Kč	240 000 Kč	240 000 Kč	200 000 Kč
Sleva na poplatníka 2021	0 Kč	27 840 Kč	27 840 Kč	27 840 Kč
Daň z příjmů	1 200 Kč	11 160 Kč	11 160 Kč	2 160 Kč
Sociální pojištění	35 712 Kč	31 045 Kč	35 040 Kč	29 200 Kč
Zdravotní pojištění	28 716 Kč	28 716 Kč	28 716 Kč	28 716 Kč
Odvody celkem	65 628 Kč	70 921 Kč	74 916 Kč	63 076 Kč
Úspora na odvodech celkem při použití paušální daně		5 293 Kč	9 288 Kč	- 2 552 Kč

Zdroj: Podle Vosičkové 2021, vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka zobrazuje obecný příklad OSVČ, který využívá paušální daň ve srovnání, kdyby uplatňoval paušální výdaje. Každý podnikatel je specifický, proto je samozřejmě potřeba jeho podnikatelský plán pečlivě propočítat. Obecně můžeme ale říct, že paušální daň se nevyplatí OSVČ, které mohou využít uplatnění výdajového paušálu ve výši 80 %, máme na mysli řemeslníky a zemědělce, ani pokud by uplatnili pouze základní slevy na poplatníka a maximální příjem, tedy 1 000 000 Kč. Na druhé straně můžeme vidět, že oproti paušálním výdajům ve výši 40 % a 60 % podnikateli vzniká úspora. Z tohoto hlediska je využití paušální daně pro podnikatele jistou výhodou (Vosičková, 2021).

Mezi další výhodou by se dalo také zařadit výše zmíněné zvýšení platby sociálního pojištění. I když se to může zdát nepochopitelné, pokud se platba zvýší, jak může být výhodná? V současné době OSVČ platí minimální sociální pojistné. U paušální daně je tato částka je navýšena o 15 %, což v budoucnu vede ke zvýšení důchodu, ale jak bylo zmíněno, prakticky je tato částka zanedbatelná (Macháček, 2021).

2.9.2 Nevýhody

Pokud dojde ke změně stanovených vstupních podmínek do paušálního režimu, je nutné neprodleně podat daňové přiznání a doplatit daň z příjmů. Dále podat přehledy sociálního a zdravotního pojištění a doplatit pojistné. Nejčastěji dochází k porušení základní podmínky pro paušální režim, a to přesáhnutí příjmů do jednoho miliónu korun (Dušek a Sedláček, 2021, s. 15).

Další nevýhody spočívají ve skutečnosti, že si poplatník v paušálním režimu nemůže uplatnit (Macháček 2021):

- **odpočty od základu daně** (podle § 15 ZDP) - máme na mysli odpočet darů, úroků z úvěru ze stavebního spoření nebo hypotečního úvěru, odváděný příspěvek na penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření, platby pojistného na soukromé životní pojištění atd.),
- **odpočet daňové ztráty z minulých zdaňovacích období**, kdy poplatník nebyl v režimu paušální daně (využíval skutečné nebo paušální výdaje),
- **odpisy majetku** – nastává situace propadení odpisů (nelze je ani přerušit),
- jakékoliv slevy na dani, ať už se jedná o slevu na poplatníka, slevu na manželku (manžela), na invaliditu (jakéhokoliv stupně) atd.,
- **daňové zvýhodnění, nebo daňový bonus na vyživované děti**, které žijí s poplatníkem v jedné domácnosti,

- **příjmy a výdaje** poplatníka není možné rozdělovat na spolupracující osoby, ani v opačném případě poplatník nesmí přejímat příjmy a výdaje jako spolupracující osoba.

V tabulce č. 2 můžeme v posledním sloupci vidět, že se pro případ podnikatele paušální daň nevyplatí a je výhodnější využít 80% paušální výdaje.

PRAKTICKÁ ČÁST

3 Ukázkové příklady

Tato kapitola se zaměřuje na praktické využití paušálního režimu. Vysvětluje nejdůležitější část, a to samotný vstup do paušálního režimu. Zaměřuje se na to, jak se postupuje, pokud podnikatel začíná nově podnikat, již podniká nebo znovu obnovuje svoji živnost. Dále se zde dozvíme, zda má podnikatel nárok na nějaké slevy při využívání paušálního režimu, nebo zda může být zaměstnán při využívání paušálního režimu.

3.1 Postup vstupu do paušálního režimu

Pro začínající podnikatele, podnikatele, kteří obnovují svoji činnost, nebo podnikatele, kteří již podnikají, je velice důležité mít přehled o nových možnostech výpočtu daně z příjmů. Nová možnost využívání paušální daně od roku 2021 se může pro mnohé stát nejvýhodnější variantou pro jejich podnikání, proto je nesmírně důležité mít přehled o tom, jak vůbec vstup a využívání paušálního režimu, resp. paušální daně funguje.

3.1.1 Přejít na paušální daň

Příklad: Paní Stará během svého dosavadního podnikání využívala paušální výdaje. Od roku 2022 by ráda přešla do paušálního režimu a uplatňovala paušální daň. Jaké kroky musí podstoupit, aby vše proběhlo podle ZDP v pořádku?

Paní Stará splňuje veškeré podmínky pro vstup do paušálního režimu, její příjmy nepřesahují 1 000 000 Kč, není plátcem DPH, vede své podnikání jako hlavní činnost, není společníkem v k.s. nebo v.o.s., nedisponuje jinými příjmy vyšší než 15 000 Kč ročně. To je důležité si před podáním oznámení vždy zkontrolovat. Poté musí nejpozději do 10. ledna 2022 podat tiskopis, oznámení o vstupu do paušálního režimu, příslušnému finančnímu úřadu (Bartůšková, 2021).

Poté, co vyplní a podá oznámení o vstupu do paušálního režimu, se zavazuje k placení paušálních záloh, které jsou splatné vždy do 20. dne daného měsíce. Pokud toto datum připadá na víkend, platí se od následujícího pracovního týdne, např. 20. února 2022 je neděle, takže je možné zálohu zaslat v pondělí 21. února 2022. Vždy je však lepší zaslat zálohu předčasně, např. 15. dne daného měsíce (Bartůšková, 2021).

3.1.2 Zahájení nové činnosti

Příklad: Pan Starý se rozhodl zahájit podnikání jako OSVČ k datu 10. července 2022. Jak má postupovat při vstupu do paušálního režimu a má na paušální daň vůbec nárok?

Z důvodu zahájení zcela nové činnosti je možné se přihlásit k paušálnímu režimu i v průběhu. Pokud by však podnikatel již měl zahájenou činnost z předešlých let a uplatňoval např. paušální výdaje, tak by na paušální režim nárok neměl. Musel by splnit podmínky přihlášení do 10. ledna 2022 nebo počkat až do dalšího roku, tedy nového zdaňovacího období.

Pan Starý dále splňuje i veškeré ostatní podmínky, které jsou ze zákona povinné, najdeme je např. na webu finanční správy:

- příjmy nepřesahují 1 000 000 Kč,
- není plátcem DPH,
- není společníkem v k. s. nebo v. o. s.,
- neplynou mu jiné příjmy vyšší než 15 000 Kč,
- neplynou mu příjmy ze závislé činnosti,
- není vůči němu zahájeno insolvenční řízení.

Postup přihlášení bude velice podobný prvnímu příkladu paní Staré. Také je nutné podat oznámení o vstupu do paušálního režimu s tím, že na víc musí přiložit oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti a registraci k dani z příjmů. Veškeré tiskopisy je možné podat elektronicky přes datovou schránku.

3.1.3 Setrvání v paušálním režimu

V případě, že podnikatel vstoupil do paušálního režimu již v roce 2021 a po celou dobu svého podnikání neporušil podmínky paušálního režimu (příjmy nepřesahují 1 000 000 Kč, není plátcem DPH, vede své podnikání jako hlavní činnost, není společníkem v k.s. nebo v.o.s., nedisponuje jinými příjmy vyššími než 15 000 Kč ročně, není dlužníkem) a chce v paušálním režimu pokračovat i v roce 2022, nemusí znovu podávat oznámení o vstupu do paušálního režimu, ale plynule do něho přejde. Jediná změna, která se bude podnikatele týkat, je zvýšená záloha na paušální daň z měsíčních 5 469 Kč na 5 994 Kč (Bartůšková, 2021).

3.1.4 Daňové bonusy

Pokud se podnikatel rozhodne pro uplatňování paušální daně, nemá dále nárok na jakékoliv daňové zvýhodnění (Konečná, 2022).

Tabulka 4 Přehled daňových slev a zvýhodnění

Název slevy na dani	Částka za rok 2021	Částka za rok 2022
Na poplatníka	27 840 Kč	30 840 Kč
Na za umístění dítěte	15 200 Kč	16 200 Kč
Na vyživovanou manželku/manžela (držitelem průkazu ZTP/P)	24 840 Kč (49 680 Kč)	24 840 Kč (49 680 Kč)
Na invaliditu I. a II. stupně	2 520 Kč	2 520 Kč
Na invaliditu III. stupně	5 040 Kč	5 040 Kč
Na studenta	4 020 Kč	4 020 Kč
Na první, druhé, třetí a další dítě	15 204 Kč, 22 320 Kč, 27 840 Kč	15 204 Kč, 22 320 Kč, 27 840 Kč
Na držitele průkazu ZTP/P	16 140 Kč	16 140 Kč

Zdroj: Hájková 2022, vlastní zpracování

O všechny zmíněné slevy znázorněné v tabulce 4 poplatník v paušálním režimu přichází. Dále si podnikatel nemá nárok uplatnit úroky z hypotéky, životní pojištění či penzijní připojištění, dary, ztrátu z minulých let, a také mu zákon zakazuje rozdělovat příjmy na spolupracující osobu (Konečná, 2022).

3.1.5 Vedlejší pracovní poměry

Vezmeme v potaz podnikatele provozující svoji činnost v paušálním režimu. Během podnikání neporušil žádnou z podmínek pro tento režim (příjmy nepřesahují 1 000 000 Kč, není plátcem DPH, vede své podnikání jako hlavní činnost, není společníkem v k.s. nebo v.o.s., nedisponuje jinými příjmy vyšší než 15 000 Kč ročně, není proti němu zahájeno insolvenční řízení), ale naskytla se mu příležitost vypomáhat na zajímavé pracovní pozici. Jako podnikatel v paušálním režimu, jehož činnost je vedena jako hlavní činnost, nesmí být zaměstnán na HPP (hlavní pracovní poměr). Nicméně může vykonávat vedlejší činnost, pokud se bude jednat o nižší příjmy např. na základě DPP (dohoda o provedení práce) nebo DPČ (dohoda o pracovní činnosti). U DPP by se jednalo o příjem do 10 000 Kč měsíčně a u DPČ do 3 500 Kč měsíčně. Je to důležité z toho hlediska, že při využívání paušální daně, smíme mít pouze příjmy, které se daní na základě zvláštní sazby daně z příjmů srážkovou daní, nikoliv však zálohovou. Tato informace je velice důležitá zejména pro mzdové účetní. Klíčové je také, že podnikatel, který chce disponovat příjmy z vedlejší činnosti buď na základě DPP či DPČ, nesmí v žádném případě podepsat prohlášení k dani (Konečná, 2022).

4 Modelové příklady

Tato kapitola modeluje situace podnikatelů podle toho, v jakém oboru podnikají a jakou možnost pro zjištění základu daně k následnému dopočtu daně z příjmů využívají. Hlavní princip příkladů spočívá v porovnávání "klasické" daně z příjmů, paušálních výdajů s paušální daní, zda a za jakých podmínek je pro podnikatele výhodná či nikoliv. Všechna jména a činnosti podnikání jsou fiktivní.

4.1 Paušální výdaje 80 % vs. paušální daň

Paušální výdaje ve výši 80 % je možné uplatnit u příjmů plynoucích z řemeslné, či zemědělské živnosti a jsou omezeny maximálním limitem výdajů do výše 1 600 000 Kč (Bartůšková 2021). V našem modelu nebudeme uvažovat vyšší příjem než 1 000 000 Kč, abychom následně mohli provést srovnání s využitím paušálně daně.

4.1.1 OSVČ – paušální výdaje 80 %

Příklad: Pan Starý se před několika lety rozhodl založit živnost a podnikat jako OSVČ. Podniká v oblasti hodinářství, což se řadí mezi řemeslné živnosti, které vymezuje zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, (dále "ZŽ"). Zaměřuje se především na opravu a seřizování starodávných hodinových strojů. Z tohoto hlediska lze usoudit, že disponuje úzkou škálou zákazníků, kteří jsou však stálí a jejich zakázky se během let opakují. Pan Starý využívá 80% paušální výdaje. Nastal čas podat daňové přiznání za rok 2021. Pan Starý si vede evidenci příjmů na základě pohledávek, faktur vystavených.

Tabulka 5 Evidence příjmů pana Starého za rok 2021

Příjmy za rok 2021				
Číslo dokladu	Datum vystavení	Datum úhrady	Odběratel	Částka
01/21	01.01.2021	03.01.2021	Jan Adam	30 000, 00 Kč
02/21	15.02.2021	20.02.2021	Jan Marek	14 200, 00 Kč
03/21	05.03.2021	10.03.2021	Jana Holá	75 000, 00 Kč
04/21	08.03.2021	15.03.2021	Jana Stará	32 300,00 Kč
05/21	28.04.2021	05.04.2021	Jana Malá	120 000, 00 Kč
06/21	05.05.2021	12.05.2021	Jan Malý	60 000, 00 Kč
07/21	29.07.2021	30.07.2021	Pavel Petr	111 000, 00 Kč
08/21	02.08.2021	10.08.2021	Marek Petřů	62 560, 00 Kč
09/21	10.09.2021	17.09.2021	Karl Adam	150 000, 00 Kč
10/21	01.10.2021	10.10.2021	Patrik Adam	75 000, 00 Kč
11/21	05.11.2021	20.11.2021	Jiří Adam	187 000, 00 Kč
Celkem				917 060, 00 Kč
Uplatněné paušální výdaje 80 %				733 648, 00 Kč
Základ daně				183 412, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

V tabulce 5 jsou zastoupeny veškeré vystavené faktury za období od 01. 01. - 31. 01. 2021. Jednotlivé vystavené faktury mají specifické číslo, číslo dokladu, podle kterých jsme je schopni dohledat. Tabulka zobrazuje, v jaké datum byla faktura vystavena a uhrazena. Důležité je znát i jméno, popř. název odběratele. Nedílnou součástí jsou částky faktur, bez kterých bychom tuto evidenci vést nemohly. Vyčteme zde, že celkové příjmy za rok 2021 činily 917 060 Kč. Částka 733 648 Kč reprezentuje výši uplatněných 80 % paušálních výdajů a částka 183 412 Kč základ daně, která následně slouží pro výpočet daně z příjmů. Základ daně získáme odečtením výše paušálních výdajů od celkových příjmů (917 060 - 733 648 = 183 412 Kč).

Dále předpokládáme, že pan Starý uplatňuje slevu na poplatníka, manželku ani děti nemá a ze zákona platí minimální zálohy na sociální a zdravotní pojištění. Samotný výpočet daně z příjmů je představen v tabulce 6.

Tabulka 6 Výpočet daně z příjmů pana Starého za rok 2021

Rok 2021	
Příjmy celkem	917 060, 00 Kč
Paušální výdaje 80 %	733 648, 00 Kč
Sociální pojištění	31 056, 00 Kč
Zdravotní pojištění	28 716, 00 Kč
Základ daně	183 412, 00 Kč
Daň z příjmů před slevami (15 %)	27 512, 00 Kč
Sleva na poplatníka	27 840, 00 Kč
Daň z příjmů	0, 00 Kč
Čistý příjem	857 288 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka shrnuje veškeré důležité částky, které jsou zapotřebí při výpočtu daně z příjmů pana Starého. Příjmy a paušální výdaje za rok 2021, jsme převzali z tabulky 5. Dále víme, že sociální a zdravotní pojištění za rok 2021 je dáno zákonem, minimální měsíční sociální pojištění za rok 2021 činilo 2 588 Kč a minimální zdravotní pojištění 2 393 Kč. Základ daně v tomto případě činí 183 412 Kč, rozdíl mezi příjmy celkem a paušálními výdaji. Z této částky jsme vypočítali 15 % (sazba daně z příjmů FO), čímž jsme obdrželi částku 27 511,8 Kč, důležité je podotknout, že v případě výpočtu daně z příjmů zaokrouhlujeme na koruny nahoru, z tohoto důvodu obdržíme částku 27 512 Kč. Již na začátku jsme zmínili, že pan Starý uplatňuje slevu na poplatníka, tato částka za rok 2021 činí 27 840 Kč (2 320 Kč měsíčně). Daň z příjmů za rok 2021 nám tedy v případě pana Starého vyjde nulová. Je to možné z důvodu, že sleva na poplatníka snižuje daň z příjmu, v tomto případě nám ji zcela vynuluje. Nevznikne však daňový bonus, ten u odečítání slevy na poplatníka nikdy nevzniká. Čistý příjem jsme získali výpočtem (příjmy za celý rok – sociální a zdravotní pojištění = čistý příjem), v číslech následovně (917 060 Kč - 31 056 Kč - 28 716 Kč = 857 288 Kč). Pro naše následující výpočty je nejdůležitější, že pan Starý zaplatí odvody na pojistném a

dani z příjmů ve výši 59 772 Kč. Tuto částku jsme dostali sečtením sociálního pojištění ve výši 31 056 Kč + zdravotního pojištění ve výši 28 716 Kč + dani z příjmů (zde nulová).

Výpočet sociálního a zdravotního pojištění:

Tabulka 7 Sociální pojištění

Sociálním pojištění za rok 2021	
Vypočtený vyměřovací základ	91 706, 00 Kč
Minimální vyměřovací základ	106 332, 00 Kč
Pojistné podle základu daně	31 049, 00 Kč
Zaplacené zálohy	31 056, 00 Kč
Doplatek / přeplatek za rok 2021	7, 00 Kč
Měsíční záloha pro rok 2022 na DP	2 841, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Pan Starý zaplatil za rok 2021 zálohy na sociálním pojištění ve výši 31 056 Kč. Na konci každého roku proběhne vyúčtování a zjistí se, zda se musí na sociálním pojištění dopláct či nám vznikl přeplatek. V případě pana Starého můžeme vidět, že jeho roční platba na sociálním pojištění za rok 2021 podle vyměřovacího základu činí 31 049 Kč. Vznikl zde přeplatek 7 Kč, o jehož vrácení v takovéto nízké výši nežádáme. Vyměřovací základ pro výpočet sociálního pojištění pana Starého nedosáhl minimální výše vyměřovacího základu, tudíž se bude výše sociálního pojištění odvíjet právě od minimálního vyměřovacího základu, kdyby však vypočtený vyměřovací základ přesáhl výši minimálního vyměřovacího základu, počítalo by se sociální pojištění z něho.

Výpočet důchodového pojištění se počítá podle následujícího vzorce:

$$\text{Důchodové pojištění} = \text{daňový základ} \times 0,5 \times 0,292$$

Hodnota 0,5 (50 %) slouží pro výpočet vyměřovacího základu. Hodnota 0,292 (29,2 %) slouží pro výpočet pojistného. Daňový základ získáme jako rozdíl mezi příjmy a výdaji (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022).

Tabulka 8 Zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění za rok 2021	
Vypočtený vyměřovací základ	91 706, 00 Kč
Minimální vyměřovací základ	212 646, 00 Kč
Zaplacené zálohy	28 716, 00 Kč
Pojistné podle základu daně	28 708, 00 Kč
Doplatek / přeplatek za rok 2021	8, 00 Kč
Měsíční zálohy pro rok 2022	2 627, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Na zdravotním pojištění zaplatil pan Starý za rok 2021 částku 28 716 Kč. Pojistné na zdravotním pojištění podle základu daně získáme následujícím výpočtem:

$$\text{Zdravotní pojištění} = \text{daňový základ} \times 0,5 \times 0,135$$

Daňový základ je rozdílem mezi příjmy a výdaji. Daňový základ vydělíme dvěma, tím získáme vyměřovací základ pro výpočet zdravotního pojištění. Poté vyměřovací základ vynásobíme 0,135. Hodnota 0,135 (13,5 %) slouží pro výpočet zdravotní pojištění u OSVČ. Minimální vyměřovací základ pro OSVČ na zdravotním pojištění je 17 720, 50 Kč. Výpočet vyměřovacího základu pana Starého vypadá následovně ($183 / 2 * 0,135 = 12 380,31$ Kč). Z důvodu, že pan Starý nedosáhl na minimální vyměřovací základ se výše zdravotního pojistného, bude počítat jako 13,5 % z roční minimálního vyměřovacího základu ve výši 212 646 Kč. Výpočet pomocí čísel ($212 646 * 0,135 = 28 708$ Kč).

Panu Starému vznikl přeplatek 8 Kč.

4.1.2 OSVČ – paušální daň

V následujících výpočtech opět využijeme příklad pana Starého z předešlého příkladu s tím rozdílem, že se rozhodl na začátku roku 2021, přesněji do 10. ledna 2021, vstoupit do paušálního režimu. Splňuje veškeré podmínky pro využívání paušální daně, které zahrnují, že jeho příjmy nepřesahují 1 000 000 Kč, není plátcem DPH, vede své podnikání jako hlavní činnost, není společníkem v k.s. nebo v.o.s., nedisponuje jinými příjmy vyššími než 15 000 Kč ročně. Ponecháme stejné příjmy ve výši 917 060 Kč. Postup výpočtu znázorňuje tabulka 7.

Tabulka 9 Postup výpočtu paušální daně pana Starého za rok 2021

Rok 2021	
Příjmy	917 060, 00 Kč
Sociální pojištění*	35 712, 00 Kč
Zdravotní pojištění*	28 716, 00 Kč
Daň z příjmů*	1 200, 00 Kč
Celkem*	65 628, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

V případě paušální daně máme zákonem stanovené částky sociálního, zdravotní pojištění a daně z příjmů. Za rok 2021 činilo sociální pojištění 35 712 Kč, zdravotní pojištění 28 716 Kč a daň z příjmů byla stanovena na 1 200 Kč. Na základě těchto informací zaplatí pan Starý na pojistných odvodech a dani z příjmu 65 628 Kč.

4.1.3 Srovnání a vyhodnocení

Na základě obou vypočtených možností v případě pana Starého jsme schopni rozhodnout, jaký způsob se pro jeho podnikání vyplatí více. Následující tabulka představuje srovnání obou stavů, ke kterým jsme došli v předešlých příkladech.

Tabulka 10 Srovnání paušálních výdajů s paušální daní v případě pana Starého

Rok 2021		
	Paušální výdaje 80 %	Paušální daň
Příjmy	917 060, 00 Kč	917 060, 00 Kč
Sociální pojištění*	31 056, 00 Kč	35 712, 00 Kč
Zdravotní pojištění*	28 716, 00 Kč	28 716, 00 Kč
Daň z příjmů*	0, 00 Kč	1 200, 00 Kč
Celkem*	59 772, 00 Kč	65 628, 00 Kč
Rozdíl	5 856 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak můžeme vidět, panu Starému se více vyplatí uplatňovat 80 % paušální výdaje, oproti paušální dani. Odůvodněno celkově nižšími odvody na pojistném a dani z příjmů. Částka celkových odvodů u paušálních výdajů činí 59 772 Kč a u paušální daně 65 628 Kč.

Na platbách ušetří 5 856 Kč.

4.2 Paušální výdaje 60 % vs. paušální daň, varianta 1

V tomto případě se bude jednat o podnikatelku provozující poradenství v oblasti informačních technologií, která má nárok na uplatňování 60 % paušálních výdajů, z důvodu, že se jedná o volnou živnost vymezenou ZŽ. Důležitý předpoklad v této variantě příkladu bude skutečnost, že podnikatelka, paní Novotná, uplatňuje slevu na 1. dítě ve výši 15 204 Kč ročně a slevu na poplatníka v roční výši 27 840 Kč. Na konci veškerých výpočtů usoudíme, zda se jí více nevyplatí paušální daň.

4.2.1 OSVČ – paušální výdaje 60 %

Příklad: Paní Novotná podniká jako OSVČ v oblasti poradenství informačních technologií od 1. ledna 2021. Na základě všeobecných podmínek (dosažení plnoletosti, způsobilosti k právním úkonům, bezúhonnosti), které paní Novotná splňuje, se rozhodla živnost založit. Tyto podmínky doložila spolu s vyplněným jednotným registračním formulářem na příslušném živnostenském úřadě, kde zaplatila za tento formulář poplatek 1 000 Kč, ji bez jakýkoliv pochybností byla živnost založena. Na začátku svého podnikání se rozhodla uplatňovat 60 % paušální výdaje. Nastal čas podat daňové přiznání za rok 2021, které se muselo papírovou podobou podat do 1. dubna 2022, pokud se však rozhodla daňové přiznání odeslat elektronicky, prodloužila se doba podání do 2. května 2022. Paní Novotná vede své příjmy na základě pohledávek (vystavených faktur), které znázorňuje následující tabulka.

Tabulka 11 Evidence příjmů paní Novotné za rok 2021, varianta 1

Příjmy za rok 2021				
Číslo dokladu	Datum vystavení	Datum úhrady	Odběratel	Částka
21-01	01.01.2021	10.01.2021	Pan Sláma	70 000, 00 Kč
21-02	10.02.2021	20.02.2021	Paní Stará	55 275, 00 Kč
21-03	11.02.2021	25.02.2021	Pan Jílek	30 200, 00 Kč
21-04	15.03.2021	20.03.2021	Pan Sláma	80 500, 00 Kč
21-05	17.04.2021	01.05.2021	Paní Stará	61 350, 00 Kč
21-06	26.04.2021	01.05.2021	Pan Jílek	107 100, 00 Kč
21-07	03.06.2021	15.06.2021	Paní Stará	15 000, 00 Kč
21-08	04.06.2021	10.06.2021	Pan Jílek	4 700, 00 Kč
21-09	29.07.2021	02.08.2021	Pan Sláma	6 435, 00 Kč
21-10	30.07.2021	09.08.2021	Paní Stará	9 765, 00 Kč
21-11	05.08.2021	10.08.2021	Pan Jílek	51 805, 00 Kč
21-12	15.08.2021	01.09.2021	Pan Sláma	55 320, 00 Kč
21-13	12.09.2021	15.09.2021	Paní Stará	47 650, 00 Kč
21-14	20.11.2021	01.12.2021	Pan Jílek	54 900, 00 Kč
Celkem				650 000, 00 Kč
Uplatněné paušální výdaje 60 %				390 000, 00 Kč
Základ daně				260 000, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 11 znázorňuje přehled veškerých přijatých plateb od jednotlivých odběratelů za období od 01. 01. 2021 do 31. 12. 2021. Najdeme zde číslo dokladu (vystavené faktury), datum vystavení faktury, datum úhrady faktury, jméno odběratele a částku, na kterou byla faktura vystavena. Výši celkových příjmů 650 000 Kč, vyčíslení 60 % paušálních výdajů ve výši 390 000 Kč a základ daně ve výši 260 000 Kč, který dostaneme odečtením paušálních výdajů od celkových příjmů (650 000 Kč - 390 000 Kč = 260 000 Kč).

Ze zadání víme, že paní Novotná uplatňuje slevu na poplatníka 27 840 Kč a slevu na dítě ve výši 15 204 Kč. Platí si ze zákona povinné minimální zálohy na sociální a zdravotní pojištění.

Samotný výpočet daně znázorňuje tabulka 12.

Tabulka 12 Výpočet daně z příjmů paní Novotné za rok 2021, varianta 1

Rok 2021	
Příjmy celkem	650 000, 00 Kč
Paušální výdaje 60 %	390 000, 00 Kč
Sociální pojištění	31 056, 00 Kč
Zdravotní pojištění	28 716, 00 Kč
Základ daně	260 000, 00 Kč
Daň z příjmů před slevami (15 %)	39 000, 00 Kč
Sleva na poplatníka	27 840, 00 Kč
Sleva na dítě	15 204, 00 Kč
Daň z příjmů	- 4 044, 00 Kč (daňový bonus)
Čistý příjem	594 272, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka shrnuje veškeré důležité částky, které jsou zapotřebí při výpočtu daně z příjmů paní Novotné. Příjmy a paušální výdaje za rok 2021, jsme převzali ze zadání. Dále jsme si vypočetli sociální a zdravotní pojištění za rok 2021, minimální měsíční sociální pojistné za rok 2021 činilo 2 588 Kč a minimální zdravotní 2 393 Kč. Základ daně jsme již také vypočetli v tabulce 11 (260 000 Kč). Z této částky jsme vypočetli 15 % (sazba daně z příjmů), čímž jsme dostali 39 000 Kč. Na začátku příkladu jsme se dozvěděli, že paní Novotná uplatňuje slevu na poplatníka a 1 dítě, sleva na poplatníka za rok 2021 činí 27 840 Kč (2 320 Kč měsíčně), sleva na 1 dítě činí 15 204 Kč (1 267 Kč měsíčně). Daň z příjmů za rok 2021 nám tedy v tomto případě vyjde záporná (- 4044 Kč). Stalo se právě na základě uplatněné slevy na dítě, kdy nám zde vzniknul daňový bonus. Čistý příjem jsme získali výpočtem (příjmy za celý rok – sociální a zdravotní pojištění + daňový bonus= čistý příjem), v číslech 650 000 - 31 056 - 28 716 + 4044 = 605 432 Kč. Nejdůležitější pro další výpočty je částka, kterou paní Novotná musí odvést státu, celkově tato částka zahrnuje sociální a zdravotní pojištění a daň z příjmů, zde daňový bonus, kterým si celkovou částku ponížíme. V číslech 31 056 + 28 716 - 4044 = 55 728 Kč.

Výpočet sociálního pojištění:

Tabulka 13 Sociální pojištění

Sociálním pojištění za rok 2021	
Vypočtený vyměřovací základ	130 000, 00 Kč
Minimální vyměřovací základ	106 332, 00 Kč
Zaplacené zálohy	31 056, 00 Kč
Pojistné podle základu daně	37 960, 00 Kč
Doplatek / přeplatek za rok 2021	- 6 904, 00 Kč
Měsíční zálohy pro rok 2022	3 164, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Paní Novotná zaplatila za rok 2021 zálohy na sociální pojištění ve výši 31 056 Kč. Na konci každého roku proběhne vyúčtování a zjistí se, zda se musí na sociálním pojištění dopláctet či vznikl přeplatek. V případě paní Novotné můžeme vidět, že její roční platba na sociálním pojištění za rok 2021 má být 37 960 Kč, tudíž musí doplatit jednorázovou platbou na OSSZ 6 904 Kč.

Sociální pojištění vypočítáme podle následujícího vzorce:

- $DP = DZ \times 0,5 \times 0,292$

DP = důchodové pojištění, DZ = daňový základ

Hodnotou 0,5 (50 %) násobíme základ daně z důvodu zjištění vyměřovacího základu pro výpočet pojistných záloh. Hodnotu 0,292 (29,2 %) slouží pro výpočet hodnoty pojistného. Daňový základ získáme jako rozdíl mezi příjmy a výdaji (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022).

Výpočet zdravotního pojištění:

Tabulka 14 Zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění za rok 2021	
Vypočtený vyměřovací základ	130 000, 00 Kč
Minimální vyměřovací základ	212 646, 00 Kč
Zaplacené zálohy	28 716, 00 Kč
Pojistné podle základu daně	28 708, 00 Kč
Doplatek / přeplatek za rok 2021	8, 00 Kč
Měsíční zálohy pro rok 2022	2 627, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Na zdravotním pojištění zaplatila paní Novotná za rok 2021 částku 28 716 Kč.

Pojistné podle základu daně získáme následujícím výpočtem:

- $ZP = (DZ \div 2) \times 0,135$

ZP = zdravotní pojištění, DZ = daňový základ

Daňový základ je rozdílem mezi příjmy a výdaji. Vydělením daňového základu dvěma získáme vyměřovací základ pro výpočet zdravotního pojištění. Vyměřovací základ vynásobíme 0,135. Hodnota 0,135 (13,5 %) slouží pro výpočet zdravotní pojištění u OSVČ. Minimální vyměřovací základ pro OSVČ na zdravotním pojištění je 17 720, 50 Kč. Výpočet vyměřovacího základu paní Novotné vypadá následovně ($260\,000 / 2 * 0,135 = 17\,550$ Kč). Z důvodu nedosažení na minimální vyměřovací základ se výše zdravotního pojistného bude počítat jako 13,5 % z roční minimálního vyměřovacího základu ve výši 212 646 Kč. Výpočet pomocí čísel ($212\,646 * 0,135 = 28\,708$ Kč). Paní Novotné vznikl přeplatek 8 Kč. O takto nízké přeplatky zpětně nežádáme.

4.2.2 OSVČ – paušální daň

Použijeme případ paní Novotné z předešlého příkladu opět s tím rozdílem, že na začátku svého podnikání, které vede od 1. ledna 2021, zároveň oznámila vstup do paušálního režimu a rozhodla se uplatňovat paušální daň. Toto rozhodnutí udělala na základě splnění veškerých požadovaných podmínek, které zahrnují, že příjmy nepřesahují 1 000 000 Kč, není plátcem DPH, vede své podnikání jako hlavní činnost, není společníkem v k.s. nebo v.o.s., nedisponuje jinými příjmy vyššími než 15 000 Kč ročně a stihla vstoupit do paušálního režimu do 10. ledna 2021.

Postup výpočtu paušální daně znázorňuje tabulka 15.

Tabulka 15 Postup výpočtu paušální daně paní Novotné za rok 2021, varianta 1

Rok 2021	
Příjmy	650 000, 00 Kč
Sociální pojištění*	35 712, 00 Kč
Zdravotní pojištění*	28 716, 00 Kč
Daň z příjmů*	1 200, 00 Kč
Celkem	65 628, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

V případě paušální daně jsou zákonem stanovené částky sociálního, zdravotního pojištění a daně z příjmů. Za rok 2021 činí sociální pojištění 35 712 Kč, zdravotní pojištění 28 716 Kč a daň z příjmů činí 1 200 Kč. Jak si můžeme všimnout, u paušální daně se nám neprojeví uplatněné slevy, protože podnikatel v paušálním režimu na jakékoliv slevy nemá nárok. Proto zde se slevou na poplatníka ani na dítě nepočítáme. Na základě těchto skutečností zaplatí paní Novotná při využívání paušální daně 65 628 Kč, tedy zákonem stanovenou částku.

4.2.3 Srovnání a vyhodnocení

Již známe obě vypočtené možnosti výpočtu daně z příjmů u paní Novotné. V této variantě jsme schopni rozhodnout, jaký způsob je pro její podnikání vhodnější. Následující tabulka představuje srovnání obou stavů, ke kterým jsme došli v případech paní Novotné.

Tabulka 16 Srovnání paušálních výdajů a paušální daně u varianty 1 paní Novotné

Rok 2021		
	Paušální výdaje 60 %	Paušální daň
Příjmy	650 000, 00 Kč	650 000, 00 Kč
Sociální pojištění*	31 056, 00 Kč	35 712, 00 Kč
Zdravotní pojištění*	28 716, 00 Kč	28 716, 00 Kč
Daň z příjmů	- 4 044, 00 Kč	1 200 Kč
Celkem*	55 728, 00 Kč	65 628, 00 Kč
Rozdíl		9 900 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

U řádku s názvem rozdíl, se jedná o rozdíl mezi paušální daní a paušálními výdaji. Po srovnání můžeme vidět, že se paní Novotné více vyplatí uplatňovat 60% paušální výdaje než paušální daň. Na platbách ušetří 9 900 Kč.

4.3 Paušální výdaje 60 % vs. paušální daň, varianta 2

V tomto případě zachováme kompletní příklad paní Novotné. Podniká v oblasti poradenství informačních technologií, s tím rozdílem, že nebude uplatňovat slevu na dítě ve výši 15 204 Kč za rok, pouze slevu na poplatníka ve výši 27 840 Kč za rok. Analyzujeme, zda se změna v neuplatnění slevy na dítě nějak projeví či nikoliv a zda se při této variantě více nevyplatí využívat paušální daň.

4.3.1 OSVČ – paušální výdaje 60 %

Evidence příjmů paní Novotné zůstává zachována podle následující tabulky.

Tabulka 17 Evidence příjmů paní Novotné za rok 2021, varianta 2

Příjmy za rok 2021				
Číslo dokladu	Datum vystavení	Datum úhrady	Odběratel	Částka
21-01	01.01.2021	10.01.2021	Ing. Jan Sláma	70 000, 00 Kč
21-02	10.02.2021	20.02.2021	Bc. Petra Stará	55 275, 00 Kč
21-03	11.02.2021	25.02.2021	Petr Jílek	30 200, 00 Kč
21-04	15.03.2021	20.03.2021	Ing. Jan Sláma	80 500, 00 Kč
21-05	17.04.2021	01.05.2021	Bc. Petra Stará	61 350, 00 Kč
21-06	26.04.2021	01.05.2021	Petr Jílek	107 100, 00 Kč
21-07	03.06.2021	15.06.2021	Ing. Jan Sláma	15 000, 00 Kč
21-08	04.06.2021	10.06.2021	Bc. Petra Stará	4 700, 00 Kč
21-09	29.07.2021	02.08.2021	Petr Jílek	6 435, 00 Kč
21-10	30.07.2021	09.08.2021	Ing. Jan Sláma	9 765, 00 Kč
21-11	05.08.2021	10.08.2021	Bc. Petra Stará	51 805, 00 Kč
21-12	15.08.2021	01.09.2021	Petr Jílek	55 320, 00 Kč
21-13	12.09.2021	15.09.2021	Ing. Jan Sláma	47 650, 00 Kč
21-14	20.09.2021	01.10.2021	Bc. Petra Stará	36 100, 00 Kč
21-15	15.11.2021	20.11.2021	Petr Jílek	18 800, 00 Kč
Celkem				650 000, 00 Kč
Uplatněné paušální výdaje 60 %				390 000, 00 Kč
Základ daně				260 000, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 17 znázorňuje příjmy za období od 01. 01. - 31. 12. 2022. Nalezneme zde číslo dokladu (vystavené faktury), datum vystavení faktury, datum úhrady faktury, jméno odběratele, částku vystavené faktury. Celkové příjmy ve výši 650 000 Kč, celkovou částku 60 % paušálních výdajů 390 000 Kč a základ daně ve výši 260 000 Kč.

Přejdeme k samotnému výpočtu daně, tedy již bez uplatnění slevy na dítě v hodnotě 15 204 Kč. Výpočet daně z příjmů za rok 2021 z podnikání paní Novotné znázorňuje tabulka 18.

Tabulka 18 Výpočet daně z příjmů paní Novotné za rok 2021, varianta 2

Rok 2021	
Příjmy celkem	650 000, 00 Kč
Paušální výdaje 60 %	390 000, 00 Kč
Sociální pojištění	31 056, 00 Kč
Zdravotní pojištění	28 716, 00 Kč
Základ daně	260 000, 00 Kč
Daň z příjmů před slevami (15 %)	39 000, 00 Kč
Sleva na poplatníka	27 840, 00 Kč
Sleva na dítě	0, 00 Kč
Daň z příjmů	11 160, 00 Kč
Čistý příjem	579 068, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Můžeme zde vidět změnu u částky daně z příjmů oproti částce daně z příjmů v tabulce 12 ve variantě 1 z původní hodnoty - 4 044 Kč na současnou 11 160 Kč. Změna je způsobena slevou na dítě ve výši 15 204 Kč za rok, kterou v této variantě neuplatňujeme.

V předešlém případě paní Novotná dosáhla na daňový bonus, tentokrát bude platit daň z příjmů ve výši 11 160 Kč. Také se změní výše čistého příjmů na 579 068 Kč.

4.3.2 OSVČ – paušální daň

Výpočet pro výši paušální daně zůstane stejný jako v tabulce 11. Jedná se o zákonem stanovené výše částek za jednotlivé položky (daň z příjmů, sociální pojištění a zdravotní pojištění). Na základě toho víme, že během roku 2021 se tyto částky neměnily. Pokud by paní Novotná pokračovala v paušálním režimu i v roce 2022, zvednou se celkové zálohy na paušální dani za rok 2022 celkově o 6 300 Kč.

Tabulka 19 Postup výpočtu paušální daně paní Novotní za rok 2021, varianta 2

Rok 2021	
Příjmy	650 000, 00 Kč
Sociální pojištění*	35 712, 00 Kč
Zdravotní pojištění*	28 716, 00 Kč
Daň z příjmů*	1 200, 00 Kč
Celkem	65 628, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Celkem zálohy na paušální dani za rok 2021 činily 65 628 Kč. Částka je složena ze sociálního pojištění 35 712 Kč, zdravotního pojištění 28 716 Kč a daně z příjmů 1 200 Kč, měsíčně 2 976 Kč, 2 393 Kč a 100 Kč.

4.3.3 Srovnání a vyhodnocení

Následuje srovnání výpočtu paušálních výdajů s paušální daní. V následující tabulce se dozvíme, zda měla změna v neuplatnění slevy na dítě ve výši 15 204 Kč za rok vliv na výši odvodů na pojistném a dani z příjmů či nikoliv.

Tabulka 20 Srovnání paušálních výdajů a paušální daně u varianty 2 paní Novotné

Rok 2021		
	Paušální výdaje 60 %	Paušální daň
Příjmy	650 000, 00 Kč	650 000, 00 Kč
Sociální pojištění*	31 056, 00 Kč	35 712, 00 Kč
Zdravotní pojištění*	28 716, 00 Kč	28 716, 00 Kč
Daň z příjmů	11 160, 00 Kč	1 200 Kč
Celkem*	70 932, 00 Kč	65 628, 00 Kč
Rozdíl		- 5 304, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

V případě, pokud by paní Novotná neuplatňovala slevu na dítě ve výši 15 204 Kč, jsme dospěli k závěru, že by se jí daň z příjmů při uplatňování 60 % paušálních výdajů zvedla a v tento moment by pro ni již nebyly paušální výdaje výhodné a více by se vyplatilo uplatňovat paušální daň. Na základě součtu celkových odvodů na pojistném a dani z příjmů by ušetřila 5 304 Kč.

4.3.4 Doplněk k variantě 2

Paní Novotná se na základě provedené analýzy za rok 2021 rozhodla přihlásit do 10. ledna 2022 k paušálnímu režimu. Dočetla se však, že se zvýší paušální zálohy, sleva na poplatníka a minimální záloha na sociálním a zdravotním pojištění. Za rok 2022 bude částka při využívání slevy na poplatníka 30 840 Kč, paušální zálohy budou činit celkem 71 928 Kč (Bureš, 2022). Z vyúčtování sociálního a zdravotního pojištění víme, že se paní Novotné u sociálního pojištění zvedla měsíční záloha pro rok 2022 na 3 164 Kč. U zdravotního pojištění jí zůstává minimální měsíční záloha. Ta se však pro rok 2022 zvedla na 2 627 Kč z původních 2 393 Kč.

Provedeme předběžnou analýzu za rok 2022, zda se paní Novotné paušální daň vyplatí i se zvýšenými platbami. Předpokládáme, že za rok 2022 bude disponovat stejnými příjmy jako v roce 2021.

Tabulka 21 Srovnání 60 % paušálních výdajů a paušální daně za rok 2022

Rok 2022		
	Paušální výdaje 60 %	Paušální daň
Příjmy	650 000, 00 Kč	650 000, 00 Kč
Sociální pojištění	37 968, 00 Kč	39 204, 00 Kč
Zdravotní pojištění	31 524, 00 Kč	31 524, 00 Kč
Daň z příjmů	8 160, 00 Kč	1 200, 00 Kč
Celkem	77 652, 00 Kč	71 928, 00 Kč
Rozdíl	- 5 724, 00 Kč	

Zdroj: Vlastní zpracování

Po srovnání 60 % paušálních výdajů a paušální daně můžeme prohlásit, že i po zvýšení částek u obou možností se paní Novotné při příjmech 650 000 Kč vyplatí více využívat paušální daň a ušetří oproti paušálním výdajům v roce 2022 částku 5 724 Kč.

4.4 Paušální výdaje 40 % vs. paušální daň

4.4.1 OSVČ – paušální výdaje 40 %

Příklad: Pan Novák vykonává činnost stavebního dozoru. Podniká jako OSVČ. Jde o jeho hlavní činnost, tudíž musí platit daň z příjmů a minimální sociální a zdravotní pojištění. Jedná se o podnikání, ke kterému nepotřebuje živnostenské oprávnění. Existuje více případů, kdy k vykonávání své činnosti podnikatel nepotřebuje živnostenské oprávnění, v některých případech se však musí doložit např. osvědčení o státní zkoušce, jako je tomu v případě pana Nováka. Všechny tyto případy nalezneme v ZŽ.

Pan Novák sestavil evidenci svých příjmů za rok 2021 do následující tabulky.

Tabulka 22 Evidence příjmů pana Nováka za rok 2021

Příjmy za rok 2021				
Číslo dokladu	Datum vystavení	Datum úhrady	Odběratel	Částka
01/21	06.01.2021	15.01.2021	Ing. Petr Pavlov	15 000, 00 Kč
02/21	02.02.2021	10.02.2021	Bc. Jan Žižka	62 300, 00 Kč
03/21	03.02.2021	20.02.2021	Petra Stará	36 700, 00 Kč
04/21	15.03.2021	01.04.2021	Ing. Petr Pavlov	25 000, 00 Kč
05/21	06.04.2021	20.04.2021	Bc. Jan Žižka	48 000, 00 Kč
06/21	19.05.2021	10.06.2021	Petra Stará	52 300, 00 Kč
07/21	05.06.2021	25.06.2021	Ing. Petr Pavlov	18 900, 00 Kč
08/21	06.07.2021	29.07.2021	Bc. Jan Žižka	64 000, 00 Kč
09/21	02.08.2021	10.08.2021	Petra Stará	54 100, 00 Kč
10/21	02.10.2021	11.10.2021	Ing. Petr Pavlov	97 000, 00 Kč
11/21	01.11.2021	25.11.2021	Bc. Jan Žižka	23 500, 00 Kč
12/21	11.12.2021	20.12.2021	Petra Stará	23 500, 00 Kč
Celkem				520 300, 00 Kč
Uplatnění 40 % paušálních výdajů				208 120, 00 Kč
Základ daně				312 180, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka zobrazuje přehled všech přijatých plateb na základě vystavených faktur odběratelům za období od 01. 01. 2021 do 31. 12. 2021. Celkové příjmy pana Nováka za rok 2021 byly 520 300 Kč. Uplatnil z těchto příjmů 40 % paušální výdaje ve výši 208 120 Kč. Po odečtení paušálních výdajů od celkových příjmů získal základ daně ve výši 312 180 Kč.

Na základě zjištěného základu daně jsme schopni dopočítat výši daně z příjmů za rok 2021. Tento výpočet zobrazuje následující tabulka.

Tabulka 23 Výpočet daně z příjmů pana Nováka za rok 2021

Rok 2021	
Příjmy celkem	520 300, 00 Kč
Paušální výdaje 40 %	208 120, 00 Kč
Sociální pojištění	31 056, 00 Kč
Zdravotní pojištění	28 716, 00 Kč
Základ daně	312 180, 00 Kč
Daň z příjmů před slevami (15 %)	46 827, 00 Kč
Sleva na poplatníka	27 840, 00 Kč
Daň z příjmů	18 987, 00 Kč
Čistý příjem	441 541, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

K výpočtu daně z příjmů potřebujeme znát celkové příjmy a výši paušálních výdajů, po odečtení těchto dvou položek dostaneme základ daně. Ze základu daně vypočítáme 15 %, daň z příjmů. V případě pana Nováka se jedná o částku 46 827 Kč. Tato částka daně z příjmů je před veškerými slevami, proto je nutné následně odečíst slevy, které pan Novák uplatňuje. V jeho případě se jedná pouze o slevu na poplatníka ve výši 27 840 Kč. Po odečtení slevy na poplatníka od daně z příjmů před slevami dostaneme "čistou" daň z příjmů.

V tabulce můžeme také vidět položku čistý příjem, který obdržíme výpočtem:

- $ČP = PC - SP - ZP - DP$

ČP = čistý příjem, PC = příjmy celkem, SP = sociální pojištění, ZP = zdravotní pojištění, DP = daň z příjmu

Výpočet sociálního pojištění:

Při placení pojistného za rok 2021 se jednalo o minimální výše částek, které musejí OSVČ ze zákona platit. Každý rok proběhne vyúčtování za předchozí období a zjišťuje se, zda podnikatel musí na pojistném dopláacet, nebo mu vzniká přeplatek. Výpočty sociálního a zdravotního pojištění jsou provedeny v následujících tabulkách.

Tabulka 24 Sociální pojištění

Sociálním pojištění za rok 2021	
Vypočtený vyměřovací základ	156 090, 00 Kč
Minimální vyměřovací základ	106 332, 00 Kč
Zaplacené zálohy	31 056, 00 Kč
Pojistné podle základu daně	45 579, 00 Kč
Doplatek za rok 2021	- 14 523, 00 Kč
Měsíční zálohy pro rok 2022	3 799, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Pan Novák při svých příjmech za rok 2021 překročil minimální vyměřovací základ. Z toho důvodu se výše pojistného na důchodovém pojištění počítá právě z tohoto vyměřovacího základu, nikoliv z minimálního vyměřovacího základu. Z minimálního vyměřovacího základu by se počítalo, pokud by pan Novák svými příjmy nepřekročil hranici právě minimálního vyměřovacího základu. Výše důchodového pojištění byla 45 579 Kč za rok 2021. Pan Novák ovšem za rok 2021 zaplatil pouze 31 056 Kč, proto musí doplatit na OSSZ 14 523 Kč. Tato platba je jednorázová a provede se na účet příslušné OSSZ, ke které je pan Novák přihlášen.

Důchodového pojištění se vypočte podle následujícího vzorce:

- $DP = (DZ \div 2) \times 0,292$

DP = důchodové pojištění, DZ = daňový základ

Daňový základ vydělíme dvěma pro získání vyměřovacího základu k výpočtu pojistného. Hodnota 0,292 (29,2 %) slouží právě pro výpočet hodnoty pojistného. Daňový základ získáme jako rozdíl mezi příjmy a výdaji (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2022).

Výpočet zdravotního pojištění:

U každé zdravotní pojišťovny nalezneme formulář pro vyplnění přehledu OSVČ o platbách na zdravotním pojištění.

Tabulka 25 Zdravotní pojištění

Zdravotní pojištění za rok 2021	
Vypočtený vyměřovací základ	156 090, 00 Kč
Minimální vyměřovací základ	212 646, 00 Kč
Zaplacené zálohy	28 716, 00 Kč
Pojistné podle základu daně	28 708, 00 Kč
Doplatek za rok 2021	8, 00 Kč
Měsíční zálohy pro rok 2022	2 627, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Ze základu daně, který činil 312 180 Kč, jsme vypočetli vyměřovací základ ve výši 156 090 Kč. Minimální vyměřovací základ pro výpočet zdravotního pojištění však činí 212 646 Kč. Tudíž pan Novák na minimální vyměřovací základ nedosáhl a bude se výše pojistného počítat právě z minimálního vyměřovacího základu. Na zálohách zaplatil 28 716 Kč. Pojistné z minimálního vyměřovacího základu je 28 708 Kč. Panu Novákovi vznikl přeplatek 8 Kč. O takto malé přeplatky zpětně nežádáme.

Zdravotní pojištění se vypočte podle následujícího vzorce:

- $ZP = (DZ \div 2) \times 0,135$

ZP = zdravotní pojištění, DZ = daňový základ

Daňový základ vypočteme jako rozdíl příjmů a výdajů. Vydělíme ho dvěma, tím získáme vyměřovací základ pro výpočet pojistného. Poté vyměřovací základ vynásobíme hodnotou 0,135 (13,5 %) pro dosažení výše pojistného na zdravotním pojištění.

4.4.2 OSVČ – paušální daň

Pan Novák se rozhodl do 10. ledna 2021 podat oznámení o vstupu do paušálního režimu na základě splněných podmínek, které jsou pro tento režim potřebné. Příjmy pana Nováka za rok 2021 nepřesáhly hranici 1 000 000 Kč, jedná se o jednu z mnoha podmínek pro paušální režim.

Tabulka 26 Postup výpočtu paušální daně pana Nováka za rok 2021

Paušální daň rok 2021	
Příjmy	520 300, 00 Kč
Sociální pojištění*	35 712, 00 Kč
Zdravotní pojištění*	28 716, 00 Kč
Daň z příjmů*	1 200, 00 Kč
Celkem	65 628, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Paušální daň, jak už víme z předešlých příkladů, zůstává za rok 2021 stejná. Podnikatel ji platí v měsíčních zálohách. Pan Novák zaplatí ročně na paušální dani 65 628 Kč. Tato částka se skládá ze sociálního pojištění ve výši 35 712 Kč, zdravotního pojištění ve výši 28 716 Kč a dani z příjmů ve výši 1 200 Kč.

4.4.3 Srovnání a vyhodnocení

Srovnáme obě vypočítané varianty, abychom zjistili, která je pro pana Nováka v jeho podnikání výhodnější.

Tabulka 27 Srovnání paušálních výdajů a paušální daně v případě pana Nováka

Rok 2021		
	Paušální výdaje 40 %	Paušální daň
Příjmy	520 300, 00 Kč	520 300, 00 Kč
Sociální pojištění*	31 056, 00 Kč	35 712, 00 Kč
Zdravotní pojištění*	28 716, 00 Kč	28 716, 00 Kč
Daň z příjmů	18 987, 00 Kč	1 200 Kč
Celkem*	78 759, 00 Kč	65 628, 00 Kč
Rozdíl		- 13 131, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Po srovnání obou možností v případě pana Nováka můžeme prohlásit, že se mu více vyplatí využívat paušální daň. Na zálohách za rok 2021 by zaplatil 65 628 Kč. Na zálohách a dani z příjmů u 40 % paušálních výdajů by zaplatil 78 759 Kč. Na paušálních výdajích by přeplatil oproti paušální dani 13 131 Kč.

5 Celkové shrnutí

V poslední kapitole provedeme srovnání všech podnikatelských příkladů, které jsme vypočítali v kapitole čtyři. Pomocí tabulky vyhodnotíme všechny situace a určíme, komu se vyplatí více využívat paušální daň oproti paušálním výdajům.

Tabulka 28 Výsledné shrnutí předchozích příkladů

Podnikatel/ka Položka	Pan Starý 80 % p. v.	Paní Novotná (1. varianta) 60 % p. v.	Paní Novotná (2. varianta) 60 % p. v.	Pan Novák 40 % p. v.
Příjmy	917 060, 00 Kč	650 000, 00 Kč	650 000, 00 Kč	520 300, 00 Kč
Výdaje	733 648, 00 Kč	390 000, 00 Kč	390 000, 00 Kč	208 120, 00 Kč
Základ daně	183 412, 00 Kč	260 000, 00Kč	260 000, 00 Kč	312 180, 00 Kč
Daň z příjmů 15 %	27 512, 00 Kč	39 000, 00 Kč	39 000, 00 Kč	46 827, 00 Kč
Sociální pojištění	31 056, 00 Kč	31 056, 00 Kč	31 056, 00 Kč	31 056, 00 Kč
Zdravotní pojištění	28 716, 00 Kč	28 716, 00 Kč	28 716, 00 Kč	28 716, 00 Kč
Sleva na poplatníka	27 840, 00 Kč	27 840, 00 Kč	27 840, 00 Kč	27 840, 00 Kč
Sleva na dítě	0, 00 Kč	15 204, 00 Kč	0, 00 Kč	0, 00 Kč
Daň z příjmů po slevách	0, 00 Kč	- 4 044, 00 Kč	11 160, 00 Kč	18 987, 00 Kč
Odvody celkem	59 772, 00 Kč	55 728, 00 Kč	70 932, 00 Kč	78 759, 00 Kč
Výše paušální daně	65 628, 00 Kč	65 628, 00 Kč	65 628, 00 Kč	65 628, 00 Kč
Úspora při využívání paušální daně	- 5 856, 00 Kč	- 9 900, 00 Kč	5 304, 00 Kč	13 131, 00 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování

Po srovnání všech příkladů jsme schopni rozhodnout, zda se podnikatelům více vyplatí využít paušální daň či paušální výdaje. Podíváme-li se na situaci pana Starého, při jeho vysokých příjmech a využívání 80 % paušálních výdajů můžeme prohlásit, že se mu paušální daň nevyplatí. Při využívání paušálních výdajů ušetří oproti paušální dani 5 856 Kč. U paní Novotné jsme zkoumali dvě situace, u obou možností využívá 60 % paušální výdaje. V první uplatňovala slevu na poplatníka a zároveň na jedno dítě. V tomto případě jsme došli k závěru, že je pro ni paušální daň také nevýhodná, protože s paušálními výdaji ušetří 9 900 Kč. Ve druhé situaci uplatňovala pouze slevu na poplatníka. Zde by se jí již paušální daň oproti paušálním výdajům vyplatila. S paušální daní by ušetřila na celkových odvodech 5 304 Kč. V posledním příkladu se zkoumala situace pana Nováka. Využíval 40 % paušální výdaje. V jeho situaci by se mu více vyplatilo využívat paušální daň. Oproti paušálním výdajům by ušetřil značně vyšší částku, a to 13 131 Kč.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo přiblížit daňovou teorii a blíže se zaměřit na paušální daň z příjmů fyzických osob, na její srovnání s "klasickou" daní z příjmů fyzických osob. Na začátku práce byla stanovena tato hypotéza: "Paušální daň se vyplatí podnikatelům, kteří za normálních podmínek uplatňují nižší výdajový paušál". Tuto hypotézu jsme na základě modelových příkladů potvrdili. Pokud podnikatel využívá 80 % výdajový paušál, je pro jeho podnikání výhodnější než využívání paušální daně. Jsem názoru, že předložená práce tedy naplnila cíl.

V první kapitole teoretické části byla provedena charakteristika základů daňové teorie, která se opírala o deskripci vybraných kategorií jako, co je daň, její charakteristika a funkce daní. Dílčí kapitola se podrobněji zabývala nejdůležitějšími konstrukčními prvky daně a každý tento prvek byl zvlášť vysvětlen. Jednalo se o takové pojmy jako daňový subjekt, základ daně, zdaňovací období, předmět daně a sazbu daně.

Druhá kapitola se zabývala paušální daní z příjmů fyzických osob. Po uvedení obecných podmínek a skutečnosti, kdo se vůbec za fyzickou osobu (OSVČ) považuje, se pozornost přesunula na paušální režim. Dílčí podkapitoly představily poplatníka v paušálním režim, paušální zálohy, v jaké výši, kam a do kdy se musejí platit. Speciální podkapitola byla věnována výši paušální daně, ve které bylo na grafech ukázáno, jak se změnila výše paušální daně z roku 2021 z částky 5 469 Kč na částku 5 994 Kč na rok 2022. Další důležitou částí bylo uvedení podmínek, za kterých podnikatel přestává být poplatníkem v paušálním režimu. V poslední části proběhlo shrnutí výhod a nevýhod paušálního režimu.

V praktické části byly simulovány případy třech podnikatelů. Každý měl zastoupení v jiné výši paušálních výdajů. U každého podnikatele bylo popsáno, v jakém oboru podniká. Simulační tabulky obsahovaly evidence příjmů – byly vypočítané celkové příjmy, výše paušálních výdajů a základ daně. Na základě těchto údajů proběhl následný dopočet výše daně z příjmů fyzických osob. Pro zpestření výpočtů bylo provedeno vyúčtování na sociálním a zdravotním pojištění a zjišťovalo se, jak budou vypadat zálohy na rok 2022. Poté se provedl výpočet paušální daně, který se aplikoval na každého daného podnikatele. Zároveň byla provedena kontrola, zda má podnikatel na paušální režim nárok. V posledním kroku proběhlo srovnání obou možností a následné vyhodnocení, která možnost je pro podnikatele z hlediska celkových odvodů lepší. Tyto výpočty byly provedeny u všech třech podnikatelů.

Závěrem této bakalářské práce bylo tedy dosažení výsledku, že se paušální daň vyplatí podnikatelům, kteří uplatňují nižší výdajový paušál a při tomto paušálu využívají pouze slevu na poplatníka. U 80 % paušálních výdajů se využívání paušální daně nevyplatí, a tím byla stanovená hypotéza potvrzena, jak bylo uvedeno výše.

Seznam pramenů a použité literatury

1. **BARÁKOVÁ, Mgr. Hana, 2021.** Změny v placení paušální daně na rok 2022. Finanční správa [online]. Praha: Finanční správa, 2021 [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/media-a-verejnost/tiskove-zpravy-gfr/tiskove-zpravy-2021/zmeny-v-placeni-pausalni-dane-na-rok>
2. **BUREŠ, Michal, 2022.** Jaké budou platit OSVČ minimální zálohy v roce 2022? Finance [online]. Praha: Internet Info, 7. 1. 2022 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/539356-jake-budou-platit-osvc-minimalni-zalohy-v-roce-2022/>
3. **BUREŠ, Michal, 2021.** 8 mýtů o paušální dani pro OSVČ. Finance [online]. Internet Info, 17.04.2021 [cit. 2021-11-30]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/533129-myty-o-pausalni-dani/>
4. **BARTUŠKOVÁ, Zuzana, 2021.** Paušální daň: Co je paušální daň a čím se liší od paušálních výdajů. In: <https://www.bkpfinance.cz/> [online]. Praha 6: BKP FINANCE, 25. 12. 2020 [cit. 2021-11-14]. Dostupné z: <https://www.bkpfinance.cz/pausalni-dan>
5. **DUŠEK, Jiří a Jaroslav SEDLÁČEK, 2021.** Daňová evidence podnikatelů 2021. (1.). Praha: Grada Publishing, 152 s. ISBN 978-80-271-3106-8.
6. **FINANČNÍ SPRÁVA, 2021.** Jak se platí „paušální daň“ a v jaké výši? Finanční správa [online]. Praha: Finanční správa, 2021 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>
7. **HÁJKOVÁ, Gabriela, 2022.** Daňové slevy v roce 2022: Co si uplatníte už letos a co až příští rok? Měsíc.cz [online]. Praha: Internet Info, 2.2.2022 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/danove-slevy-v-roce-2022/>
8. **HOVORKA, Jiří, 2000.** Paušální daň se blíží. Spočítejte si, jestli se vám vyplatí. Peníze.cz [online]. NextPage Media, 19.10.2021 [cit. 2021-11-30]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/podnikani/429512-pausalni-dan-se-blizi-spocitejte-si-jestli-se-vam-vyplati>
9. **KONEČNÁ, Mgr. Jana, [cca 2021].** Paušální daň OSVČ. Jak podnikat: pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ [online]. Brno: Mgr. Jana Konečná [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/pausal-osvc.php>
10. **KONEČNÁ, Mgr. Jana, [cca 2021].** Paušální výdaje procentem z příjmů. Jak podnikat: pár slov pro podnikatele a ostatní OSVČ [online]. Brno: Mgr. Jana Konečná [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.jakpodnikat.cz/pausal-osvc.php>
11. **KUBÁTOVÁ, Květa, 2018.** Daňový teorie a politika, 7., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 272 s. ISBN 978-80-7598-165-3.
12. **KUBÁTOVÁ, Květa, 2009.** Daňový teorie: Úvod do problematiky. 2., aktualizované vydání. Praha: ASPI, 120 s. ISBN 978-80-7357-423-9.
13. **LIPOVSKÁ, Hana, 2017.** Moderní ekonomie: Jednoduše o všem, co byste měli vědět. Praha: Grada, 256 s. ISBN 978-80-271-0120-7.
14. **MACHÁČEK, Ing. Ivan, 2021.** Paušální daň pro OSVČ od 1. 1. 2021. Portál daňových poradců a účetních profesionálů [online]. Praha 3: Wolters Kluwer ČR, 19. 1.

- 2021 [cit. 2021-11-28]. Dostupné z: <https://www.dauc.cz/dokument/?modul=li&cislo=286505>
15. **MARKOVÁ, Hana, 2021.** Daňové zákony 2021: Úplná znění platná k 1. 1. 2021. Praha: Grada Publishing, 296 s. ISBN 978-80-271-3130-3.
 16. **MINISTERSTVO FINANCÍ ČR, 2006.** Společné zdanění manželů a navazující novela zákona o daních z příjmů. Ministerstvo financí České republiky [online]. Praha: Creative commons [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2006/2006-02-21-tiskova-zprava-6000-6000>
 17. **MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2022.** Sociální pojištění v roce 2022. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: © Ministerstvo práce a sociálních věcí [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/web/cz/socialni-pojisteni-v-roce-2021>
 18. **VÁCHOVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ, 2014.** Daňový systém 2014. 12. aktualizované vydání. Senovážné náměstí 23, 110 00 Praha 1: VOX. ISBN 978-80-87480-23-6.
 19. **VANČUROVÁ, Alena, Lenka LÁCHOVÁ a Hana ZÍDKOVÁ, 2020.** Daňový systém 2020. Praha: Wolters Kluwer ČR, 408 s. ISBN 978-80-7598-887-4.
 20. **VOSIČKOVÁ, Bc. Kateřina, 2021.** Průvodce paušální daní pro OSVČ. IDoklad [online]. Brno: Solitea, 8.9.2021 [cit. 2021-11-30]. Dostupné z: <https://www.idoklad.cz/blog/pruvodce-pausalni-dani-pro-osvc>
 21. Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
 22. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
 23. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
 24. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
 25. Zákon č. 592/1192 Sb., o veřejném zdravotním pojištění
 26. Zákon č. 540/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů
 27. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání

Seznam obrázků

Obrázek 1 Druhy sazby daní	13
----------------------------------	----

Seznam grafů

Graf 1 Položky paušální daně v roce 2021	20
Graf 2 Položky paušální daně v roce 2022	21

Seznam tabulek

Tabulka 1 Finanční úřady krajů České republiky a jejich bankovní účty pro zasílání paušálních záloh	18
Tabulka 2 Analýza oznámení o vstupu do paušálního režimu	19
Tabulka 3 Obecný příklad OSVČ.....	23
Tabulka 4 Přehled daňových slev a zvýhodnění.....	29
Tabulka 5 Evidence příjmů pana Starého za rok 2021	30
Tabulka 6 Výpočet daně z příjmů pana Starého za rok 2021.....	31
Tabulka 7 Sociální pojištění.....	32
Tabulka 8 Zdravotní pojištění	32
Tabulka 9 Postup výpočtu paušální daně pana Starého za rok 2021	33
Tabulka 10 Srovnání paušálních výdajů s paušální daní v případě pana Starého	34
Tabulka 11 Evidence příjmů paní Novotné za rok 2021, varianta 1	35
Tabulka 12 Výpočet daně z příjmů paní Novotné za rok 2021, varianta 1	36
Tabulka 13 Sociální pojištění.....	37
Tabulka 14 Zdravotní pojištění	37
Tabulka 15 Postup výpočtu paušální daně paní Novotné za rok 2021, varianta 1	38
Tabulka 16 Srovnání paušálních výdajů a paušální daně u varianty 1 paní Novotné.....	39
Tabulka 17 Evidence příjmů paní Novotné za rok 2021, varianta 2	40
Tabulka 18 Výpočet daně z příjmů paní Novotné za rok 2021, varianta 2	41
Tabulka 19 Postup výpočtu paušální daně paní Novotné za rok 2021, varianta 2	41
Tabulka 20 Srovnání paušálních výdajů a paušální daně u varianty 2 paní Novotné.....	42
Tabulka 21 Srovnání 60 % paušálních výdajů a paušální daně za rok 2022	43
Tabulka 22 Evidence příjmů pana Nováka za rok 2021	44
Tabulka 23 Výpočet daně z příjmů pana Nováka za rok 2021	45
Tabulka 24 Sociální pojištění.....	45
Tabulka 25 Zdravotní pojištění	46
Tabulka 26 Postup výpočtu paušální daně pana Nováka za rok 2021	47
Tabulka 27 Srovnání paušálních výdajů a paušální daně v případě pana Nováka	47
Tabulka 28 Výsledné shrnutí předchozích příkladů	49

